

Садыр ЖАПАРОВ:

"КЫРГЫЗСТАН – АК ИШТЕП, САЛЫГЫН ТӨЛӨП КОЙГОН АДАМДАРГА ТИЙИШПЕГЕН ӨЛКӨГӨ АЙЛАNUУГА ТИЙИШ"

Эркин-Тоо

мамлекеттик расмий газити

КРнын Шайлоолорду жана референдумдарды өткөрүү боюнча кодексине ылайык 2021-жылдын 28-ноябрьинда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоого карата талапкерлердин, саясий партиялардын шайлоо алдындагы үгүт иштерин чагылдырууга катышаарын билдириет жана бардык талапкерлерге, шайлоодогу үгүт иштерин өткөрүү боюнча бирдей шарттарды түзүп берет.

ҮГҮТ-ЖАРНАК МАТЕРИАЛДАРЫНЫН БААСЫ ТӨМӨНДӨГҮДӨЙ:

- Биринчи жана акыркы түстүү беттери: кв.см. – 40 сомдан же бир толук бети – 40 000 сом.
- Ички беттери: (ак-кара) кв.см. – 20 сом. Бир толук бети – 20 000 сом.
- Ички түстүү бети кв.см. – 25 сом. Бир толук бети – 25 000 сом.

Байланыш тел.: 62-19-06, сот.: (0705) 11-75-87

ДИНИЙ БИЛИМ БЕРҮҮНҮН САПАТЫ ЖАКШЫРЫШЫ КЕРЕК

Президент Садыр Жапаров 6-сентябрда Кыргызстандын муфтий Замир каары Ракиевди кабыл алды.

Жолугушууда Кыргызстан мусулмандарынын дин башкармалыгынын (КМДБ) учурдагы ишмердүүлүгү, келип чыккан чакырыктарга жана коркунчтарга карши туруу, өлкө элинин биримдигин чындоо маселелери талкууланды. Мамлекет башчысы Кыргызстан светтик, көп конфессиялуу өлкө экенин, анын

калкынын басымдуу бөлүгүн мусулмандар түзөрүн белгилеп, «Ислам дини толеранттуулукка, сабырдуулукка, айкөлдүккө чакырат. Бул багытта Кыргызстан мусулмандар дин башкармалыгынын ролу өтө чоң. Мына ушул жаатта башка жамааттардын башын бириктирип, аалымдар жана казылар менен бирге иш алып баруу зарыл», - деп белгилеген Садыр Жапаров, коркунучтардын алдын алуу учун диний билим берүүнүн сапатын жакшыртып, жогорку билимдүү кадрларды даярдоо зарылдыгына өзгөчө токтолду. Мындан сырткары, туура эмес диний чечмелөөгө жол берилбеши учүн идеологиялык коопсуздукту күчтөүү керек экенин да белгиледи. Муфтий Замир каары Ракиев Мамлекет башчысынын диний билим берүүнүн сапатын жогорулатуу керектиги тууралуу пикирин колдоду.

СОЦИАЛДЫК-ЭКОНОМИКАЛЫК МАСЕЛЕЛЕР ТАЛКУУЛАНДЫ

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасы Улукбек Марипов Министрлер Кабинетинин мүчөлөрү менен актуалдуу социалдык-экономикалык маселелер боюнча кеңешме өткөрдү. Жыйын алдында Министрлер Кабинетинин Төрагасынын биринчи орун басары болуп жаңы дайындалган Азиз Аалиевди тааныштырып, ага жоопкерчиликтүү кызматта ийгиликтарди каалады. Улукбек Марипов кеңешменин жүрүшүндө алдыдагы Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешине депутаттарды шайлоону уюштуруу боюнча сапаттуу даярдык иштеринин маанилүүлүгүнө токтолуп, «Парламенттик шайлоону уюштурууга жана аны өткөрүүгө көмөк көрсөтүү боюнча штаб түзүү, ошондой эле тийиштүү уюштуруу иштерин жүргүзүү

зарыл», - деп белгиледи. Мындан тышкary, күз-кыш жылтыну мезгилиниен өтүү боюнча бардык даярдык иштерин жыйынтыктоону тапшырган Министрлер Кабинетинин башчысы Токтогул ГЭСинин тортуңчү гидроагрегатын ишке киргизүү керектигин, күйүчү майгы тийиштүү маселелерди чечүү жана тийиштүү сүйлөшүүлөрдү жүргүзүү маанилүү экендигин кошумчалап, мамлекеттик органдарга бир катар тапшырмаларды берди.

МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН ТӨРАГАСЫНЫН БИРИНЧИ ОРУН БАСАРЫ БЕКИДИ

Президент Садыр Жапаров кол койгон Жарлыкка ылайык Азиз Кубанычбековиц Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Төрагасынын биринчи орун басары болуп дайындалды. Буга чейин бул кызматты Айбек Жунушалиев аткарып келип, алгач Бишкек шаарынын мэринин милдетин аткаруучу болуп дайындалса, кийин шаардык

кеңештин депутаттары тара拜ынан мэр болуп шайланган.

Азиз Аалиев 2019-жылдын июль айынан 2020-жылдын февралына чейин Россия-Кыргыз өнүктүрүү фондунун башкармалыгынын мүчөсү, 2020-жылдын 10-февралынан 2021-жылдын май айына чейин аталган фондунун башкармалыгынын төрагасы болуп иштеп келген.

БАКТЫБЕК БЕКБОЛОТОВ КОРГОО МИНИСТРИ БОЛДУ

Президент Садыр Жапаров кол койгон Жарлыкка ылайык, Омуралиев Таалайбек Барык-табасовиц башка ишке өткөндүгүнө байланыштуу Кыргыз Республикасынын коргоо министри

кызмат ордунан бошотулду. Президенттин дагы бир Жарлыгына ылайык, Бекболотов Бактыбек Асанкалиевич Кыргыз Республикасынын коргоо министри болуп дайындалды.

Жаркын келечек

Президент Садыр ЖАПАРОВ:

“КӨКСӨГӨН ТИЛЕГИБИЗ – КЫРГЫЗСТАНДЫ ӨНҮККӨН ӨЛКӨГӨ АЙЛАНТУУ”

Президент Садыр Жапаров эгемендүү өлкөбүздүн 30 жылдык салтанаттуу майрамында: “Баарыбызын мүдөөбүз, көксөгөн тилегибиз – Кыргызстанды туруктуу өнүккөн, көп улуттуу калкы ынтымакта жашаган, ар бир жараны өзүм бактылуу сөзеген өлкөгө айлантуу”, - деп баса белгиледи. Калесиз сөз – бул кыргыз элинин көп жылдардан бери эңсеп келе жаткан аруу тилеги. Бирок, “ойлогон ойду кыстаган турмуш жеңет” дегендөй, өткөн отуз жылда ийгиликтерден кемчиликтер көбүрөөк орун алганын мөнгөн алууга туура келет. Мамлекет башчысы ошол жылдары Кыргыз Республикасы өнүгүүнүн улуттук табиятына төп келген оптималдуу моделин издеөнүн түшүгүн тартип, ар кандай сыноолорго кабылгана токтолдуу. Албетте, ар кандай олку-солку жагдайлар болду, алардын баары өлкөдө бир катар ички саясий кризистик окуяларга, анын ичинде трагедияларга алыш келип, өлкөнүн өнүгүүшүнө ар түрдүү деңгээлде таасирин тийгизди. Натыйжада, еки президенттин өлкөдөн бөзеке көчкөн, биреөсүү камакта жатканы, бир нече премьер-министридин коррупцияя байланыштуу айыпталышы – улуттук оор, кайтуу тажрыйба болду.

“Ушундай катаал шарттарда өлкөбүз ириде коом ичиндеги терен пикер келишпестиктерди жеңе алды: туруктуулукту, улуттар аралык ынтымакты, биримдикти жана толеранттуулукту камсыздоого жешиши. Ошондой эле Кыргыз Республикасы – жаарандык коому активдүү болгон, адилеттүүлүк, тааткытуу жашоо укугу үчүн күрөшкөн өлкө жана эркиндикти сүйгөн эли бар мамлекет деген имиджди, беделди бекем сактап кала алды. Биз бул мүдөөлөрдөн эч тайбайбыз”, - деди Садыр Жапаров.

“Кырсык айттырабай келет” деген сөздүн тууралыгы далилденип, бүткүл дүйнөнин башына зор апаат катары келген пандемия не бир жакшы адамдарбызын өмүрүн алды жана ақырын алгалап жылын бара жаткан экономикага олуттуу сокку урду. Расмий маалыматтарга караңа, коронавирус күчөн жаткан 2020-жылды өлкөбүздүн экономикалык есүү темпи 8,6 пайызга төмөндөгөн. Ал эми айрым бейрасмий маалыматтар боюнча төмөндө 12%га чейин түшүн. 2020-жылдын 30-ноябрьна карата Кыргызстандын сырткы карызы 4 млрд 886 млн АКШ долларына жеткен. Ички карызы болсо 669 млн АКШ долларын түзгөн.

Мукаш Мамбетов, коомдук ишмер:

“ПРЕЗИДЕНТТИН ЖАНЫНДАГЫЛАР ТУУРА КОЛДОСО ЭКЕН”

Президентибиз Садыр Жапаров эгемендүүлүк күнүндө өтө чоң сөздөрдү айтты. “Кыргыз өлкөсү алды да келечеги көн, башкалардан артта калбаган, алдыда жүргөн республика болот, ишкерлерди, спортчуларды, маданият тармагындағы өнөрпоздорду колдойбүз”, - деген жакшыниет-калоолорун айтты. Президенттин айткандарын жаңында жүргөн адамдар туура колдоп, туура жыйынтык чыгарып турса экен. Азыр эл Президенттен көп нерселерди умттөнүп турат. Анткени, шай-

Кандай кыйынчылык болсо даты билтүрк жылы 30 миллион доллардын тегерингеди сырткы калызыз өз убагында төлөнү. Эссе салсак, сырттан алынган насыяларды төлөөнүн жогорку чеги 2023-жылдан 2030-жылга чейинки убактарга тутура келет деп эспептеген.

Пандемия басандаган менен азыркы учурда да уланып жатат. Бирок, ага карабастан 2021-жылдын 7 айынын жыйынтыгы боюнча экономикалык активдүүлүк акырындал калыбына келүүдө жана кээ бир тармактарда есүш байкалауда. «Биз өлкө экономикасынын пандемияга чейинки деңгээлине 2023-жылы жетебиз деп болжолдо жатабыз», - деген эле Президент Садыр Жапаров жаңында Чолпон-Атада өткөн Евразия экономикалык биримдигинин өкмөт башчылары менен болгон жолугушууда. Анын айтымында, байылкы жылдын жыйынтыгында ИДПнын реалдуу есүшү 3,8 пайызды түзөт. Андай есүш 2022-2023-жылдары орточо 4,4 пайызды түзөрүп болжолдонууда. Албетте, мындай чектөр коронавирус инфекциясынын жаңы учурларынын азышы менен шартталат. Анткени, медициналык вакциналарды алуу көрсөткүчү жогоруласа, жаарандар көп оорубай экономикалык стабилдүүлүк сакталат. Тышкы суроо-талааттар менен соода шарттары, карым-катнаштар жакшырат, туризм өнүгөт. Муну менен бюджетке түшүүчү киреше

көбөйөт. Былтыр өлкө бюджетинин чыгарасы 20 миллиард сомду түзсө, быйыл профицит менен чыгарып деген болжол бар. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын келечегин аныктай турган перспективдүү жана эркин бизнес чөйрөнү калыптаандырууга багытталган долбоорлор жана программалар ишике ашырылат.

Жакында Улуттук статистика комитети 2021-жылдагы Евразия экономикалык биримдигине киргөн өлкөлөрдүн экономикасындағы албады салыштырмалуу талдаган маалымат чыгарды. Ага ылайык, ЕЭАБЕ мүчө өлкөлөрдүн ичинен июль айында 2020-жылдын декабрь айына салыштырмалуу Кыргызстанда инфляция 7% болду. Ал эми Арменияда инфляциянын деңгээли басандап, 3,3%ды түздү. Кыргыз Республикасында товарларга болгон баалар жана тарифтер (алкоголдук ичимдиктерди жана тамекилдерди эсепке алуу менен) 9,8%га өстү. Беларуста товарлардын баасы 6,7%, тейлөө наркы 5,3%га жогорулады. Кыргызстанда июнь айында азык-түлүк баасы май айына салыштырмалуу 19,5%га кымбаттаган. Улуттук банк жакынкы айларда инфляция 10%дан ашпай турганын, жылдын аягында 7%га чейин төмөндөй турганын билдириген. Бирок, май айындағы божомол боюнча сентябрьга чейин инфляция 11%дын деңгээлиндө болуп, жыл сонунда 9%га чейин төмөндөй турганы айтылган.

Бакыт Орунбеков, саясий илимдердин кансиаты:

“БИЗНЕСТИ КОЛДОО ФОНДУ ТҮЗҮЛӨТ ТУРГАНЫ ҮМҮТ АРТТЫРАТ”

Президент Садыр Жапаров бүгүнкүн өлкөбүздүн экономикалык албады женил эмес экенин мойнунда алыш сүйлөгөнүн абдан жакты. Азыркы эки жылда жашоо-шарт төмөндөп кеткени, ага саясий себептер, пандемиянын терс таасири болду. Ошого карабай мүмкүнчүлүк таап, өлкөнү өргө сүрөп кетүүгө карајаттар табылып жатканын, жетим, тоголок жетимдерге, аз камсыз болгондордо жөлөкпүлдүрдүрдү, карыларга пенсияларды аз болсо да көтөрүп жатканың көнүлдү жиббити. Айлык ақылар боюнча да өзүнчө программада жетип жатат. Өзгөчө орто жана чакан бизнести колдоо фонду түзүле турганы, насыялардын женилдүтлилүп бериле турганы ишкерлердин үмүтүн артырды. Анткени, салык төлөй мен терен ишенем.

Коомдук эксперт Кубат Рахимовдун айтымында, 2021-жылдын жыйынтыгы менен өлкөнүн экономикасы 7% есүшүтүп камсыз калыши мүмкүн. Ал быйылкы жыллы Кыргызстандын экономикалык есүшү әмнеге байланыштуу болоору жөнүндө айтып берди. “Жалпы жонунан алганда, калктын жашоо жакшыраштаган экономикалык иштегин чынныгы абалын өлчөө өтө кыйын. Айрым өлкөлөр ИДПнын анык көрсөткүчүн табышуун экономиканы “өлчөөнү” токтотуп, ар кандай “бакыт рейтингин” колдонушат. Мисалы, мындайыкма Непалда жана Бутанды колдонулат. Биздин мамлекетке келсек, жаңы бийлик шайлоочулардын “ишеним терезесин” колдонушу керек. Экономика есүшү мүмкүн, бирок бул учүн биринчи кезекте саясат менен алгады болбой, экономиканын жакшы натыйжа берүүсүнө аракет жасоо керек. Өнүмдөрү экономиканын көтөрүүгө жөндөмдүү болгон тоо-кен иштерин калыбына келтирүүгө үмүт бар. Мында “Күмтөрдүн” жылдык жыйынтыгына да көп нерсе байланышкан. Азыркы темпи жакшы. Жалпынын, божомдордо таянып, мен жылдын аягына чейин ИДПГа 7% есүш бермекмин”, - дейт Рахимов. Ал кошумчалагандай, тышкы экономикалык процесстерди түшүнүү, инвесторлорду жана алардын аймагындағы өндүрүштүү коргоо Кыргызстандын өнүгүү келе жаткан экономикасына зор жардам берет.

“Мен Президент болуп келгенде бюджет бош, резервде бир да тыйын жок болчу. Пенсия, жөлөк пул, айлык ақыларды берүү кыйынинг турган. Кудайга шүгүр, болгон мүмкүнчүлүктөрдү колдонуп, андай кыйын кырдаалдан чыгып кете алдык. Бүгүнкүн күнгө чейин бардык мамлекеттер менен чек ара жабык. Соода-сатык жокко эс. Албетте, мындай учурда салык менен бажы төлөмдөрүн түшүшү төмөндөйт. Пандемия менен дагы деде күрөшүү уланууда. Ошондой болсо да, экономикалык оор кыйынчылыктардын шартында биз ақыбалды турукташтыра алдык. Эгерде Кыргызстан былтыр бюджетти жабуу учун 350 миллион доллар карыз алса, быйыл бир да тыйын карыз албай турup, жадайбызы ондоонун жолун таптык. Финансылык ресурстарды туура колдонууда, кечикирилгис жана чукул иш-чараларды жүзөө ашыруу, болочок муундун жаркын келечигине эмитен кам көрүү максатында Стабилизациялык фонд түзүүгө даярданып жатабыз (ал боюнча

2-сентябрда тиешелүү Жарлыкка кол коюлду). Фондго эң аз дегенде 17 миллиард сом каражатты топтоо – жакынкы максатыбыз.

Пандемиянын кесептөрөн женилдетүү учүн чакан жана орто бизнестерге каржылык көмөк көрсөтүүнүн пландарын иштеп чыктык (буга карата да Президент 2-сентябрда «Чакан жана орто ишкердик субъекттерине колдоо көрсөтүү жөнүндө» Жарлыкка кол койдү). Чакан жана орто ишкердик субъекттерине колдоонаталган алганда, калктын жашоо жакшыраштаган экономикалык иштегин чынныгы абалын өлчөө өтө кыйын. Айрым өлкөлөр ИДПнын анык көрсөткүчүн табышуун экономиканы “өлчөөнү” токтотуп, ар кандай “бакыт рейтингин” колдонушат. Мисалы, мындайыкма Непалда жана Бутанды колдонулат. Биздин мамлекетке келсек, жаңы бийлик шайлоочулардын “ишеним терезесин” колдонушу керек. Экономика есүшү мүмкүн, бирок бул учүн биринчи кезекте саясат менен алгады болбой, экономиканын жакшы натыйжа берүүсүнө аракет жасоо керек. Өнүмдөрү экономиканын көтөрүүгө жөндөмдүү болгон тоо-кен иштерин калыбына келтирүүгө үмүт бар. Мында “Күмтөрдүн” жылдык жыйынтыгына да көп нерсе байланышкан. Азыркы темпи жакшы. Жалпынын, божомдордо таянып, мен жылдын аягына чейин ИДПГа 7% есүш бермекмин”, - дейт Рахимов. Ал кошумчалагандай, тышкы экономикалык процесстерди түшүнүү, инвесторлорду жана алардын аймагындағы өндүрүштүү коргоо Кыргызстандын өнүгүү келе жаткан экономикасына зор жардам берет.

Салык жаатында да чоң өзгөрүүлөр ишке ашырылат. Кыргызстан – ак иштеп, салыгын төлөп койгон адамдарга (ишкерлерге) тийишпеген өлкөгө айланууга тийиш. Өнүккөн өлкөлөрдө эзелтөн ушул принцип сакталып келет. Биздин алардан эмнебиз кем? Ошол себептен, жаңы жылдан тартып салыктын азыркы түрлөрүн төлөп менен катарап, салыкты бир эле жолу, бир эле түрүн төлөп мүмкүнчүлүгү берилет. Мурдагы бийликтердин учурнадагы салык жана бажы тармагында жаткынчылыктыруу төгүмдөрүн тарифтери төмөндөйт. Бул эмнин билдирил? Маселен, 15 жумушчу орунун түзгөн ишкерлердин камсыздандыруу төгүмү 17 пайыздан 4 пайызга төмөндөтүлөт.

Салык жаатында да чоң өзгөрүүлөр ишке ашырылат. Кыргызстан – ак иштеп, салыгын төлөп койгон адамдарга (ишкерлерге) тийишпеген өлкөгө айланууга тийиш. Өнүккөн өлкөлөрдө эзелтөн ушул принцип сакталып келет. Биздин алардан эмнебиз кем? Ошол себептен, жаңы жылдан тартып салыктын азыркы түрлөрүн төлөп менен катарап, салыкты бир эле жолу, бир эле түрүн төлөп мүмкүнчүлүгү берилет. Мурдагы бийликтердин учурнадагы салык жана бажы тармагында жаткынчылыктыруу төгүмдөрүн тарифтери төмөндөйт. Бул эмнин билдирил? Маселен, 15 жумушчу орунун түзгөн ишкерлердин камсыздандыруу төгүмү 17 пайыздан 4 пайызга төмөндөтүлөт.

Президент Садыр Жапаров ушул жылдын 2-сентябринде «Жарандардын айрым категорияларына ар айлык социалдык жөлөк пулдардын өлчөмдөрүн жогорулатуу жөнүндө», «Пенсиянын базалык жана камсыздандыруу төгүмдөрүн индексациялоо жөнүндө» жарлыктарга кол койду. «Казанда болсо, чөмүчүк чыгат» деген иштеп.

Президент Садыр Жапаров ушул жылдын 2-сентябринде «Жарандардын айрым категорияларына ар айлык социалдык жөлөк пулдардын өлчөмдөрүн жогорулатуу жөнүндө», «Пенсиянын базалык жана камсыздандыруу төгүмдөрүн индексациялоо жөнүндө» жарлыктарга кол койду. «Казанда болсо, чөмүчүк чыгат» деген иштеп.

Президент Садыр Жапаров ушул жылдын 2-сентябринде «Жарандардын айрым категорияларына ар айлык социалдык жөлөк пулдардын өлчөмдөрүн жогорулатуу жөнүндө», «Пенсиянын базалык жана камсыздандыруу төгүмдөрүн индексациялоо жөнүндө» жарлыктарга кол койду. «Казанда болсо, чөмүчүк чыгат» деген иштеп.

Президент Садыр Жапаров ушул жылдын 2-сентябринде «Жарандардын айрым категорияларына ар айлык социалдык жөлөк пулдардын өлчөмдөрүн жогорулатуу жөнүндө», «Пенсиянын базалык жана камсыздандыруу төгүмдөрүн индексациялоо жөнүндө» жарлыктарга кол койду

Тарых илимдеринин канидаты Болот АБДЫРАХМАНОВ:

"КЫЙНООГО ЧЫДАБАГАНДАР БАТЫРААК АТЫП САЛСА ЭКЕН ДЕШКЕН"

- Болот агай, бүтүндөй кыргыз элинин трагедиясы болгон окуянын курмандыктарынын сөөгү жаткан жерди ачуу оной болбосо керек...

- Андан бери отуз жыл өтүп кетти. Бул убакыт ичинде "Ата-Бейит" мамлекеттик тарыхый мемориалдык комплекси курулду. Ага улуу жазуучу Чыңгыз Төрөкуловичтин сөөгү коюлду. 1916-жылды Уркун окуясына арналган атаян мемориал түзүлдү. Ошондой эле апрель баатырларынын сөөктөрү көмүлдү. Мамлекеттик деңгээлдеги ыйык жер болду. Кыргыз Республикасына келген расмий меймандарды ушул тарыхый комплекске алыш келип, тарыхыбыз тууралуу маалымат берип жатабыз. Мектеп окуучулары, студенттер да чоң сабак алат. Анткени, Кыргыз мамлекеттүүлүгүн түптөгөн инсандарыбыздын баскан жолу, алардын башынан откөн тагдырлары өтө маанилүү.

Мындан туура отуз жыл мурун "Чон-Таш" окуясы НКВДнын эс алуу жайынын кароолчусу болгон Кыдыралы аксакалдын кызы Бүбүйра эженин айтусу менен ачылды. Ага атасы аманат кылып кеткен. Бүбүйра эже мага бул окуя тууралуу 1990-жылы жолугуп, айтып берди. Ошол кезде НКВДнын корпустарын курганга кыш керек болот. Борбор алыш болгондуктан, "Чон-Ташка" интергельпонун жумушчуларын алыш келип кыш бышыртыштыр. Узундугу, тереңдиги үч метр болгон чункур казылган. Фрунзедеги НКВДнын түрмөсүндө кыргыз интеллигенциясынын каймактарын атып, кечке мал жүк ташуучу унаага салып келишкен. Чункурга 137 кишинин соөгүн ыргытышкан. Бүбүйра эже мага чоң үмүт менен келгендиктен, мен ага бул окуяны ачам деген убадамды бердим. Анткени, мага чейин бул маалыматты айтуу үчүн бир нече кишиге кайрылыптыр. Ошол мезгилде СССР жаңыдан урай баштаган. Эмне болуп кетет деп кооптонушканы же кандайдыр бир себептери болгонбу, эжени өч ким укпаптыр. Мен бул окуянын чоң-жайын уккана эле эмнегедир ишенимд. Андан да ошол кездеги КГБнын жетекчиси не айтып,казуу иштерин баштоо зарыл экендигине ынандырдым. Себеби, кайра куруу мезгилине күч органдарынын дарегине катуу сын-пикирлер айтылып баштаган. Мен НКВДнын мурда жасаган иштерин кайталабастыгыбызды, таптакыр башка нүкка түшкөндүгү бүзүү көрсөтөлү деген ниетте болдум. Жаштыгым, курчтукум менен бул маселеде катуу турдум.

- Азыр бул иштин маанимацызын түшүнүп, баалай алдыкы?

- Тилекке каршы, айрым саясатчылар, аттуу-баштуу адамдар анча коңул бура беришпейт. 1920-жылдан 1953-жылга чейинки мезгилде Кыргызстанда сталиндик репрессияга туш болгон адамдардын тизмесин түзүп, алар тууралуу 10 томдук чыгардым. Ага 20 мин киши тууралуу маалыматтарды киргиздим. Бул жөнүндө бир ай мурун бир гезитке маек берген элем. Ошол маегимди окуган бир киши мага телефон чалды. Атын атабай эле коёон. "Мен ошол окуя ачылганда мамлекеттик комиссиянын мүчөсү болом. Силер бул жер тууралуу мурда эле билген турбайсынары. Мындан да башка маалыматтарынар болгон экен" десе

Быыйыл "Чон-Таш" окуясынын ачылганына 30 жыл болду. 1937-жылдары сталиндик репрессиянын курмандыгы болгондордун сөөгү кайсыл жакка көмүлгөндүгү эчен жыл белгисиз болуп келген.

Эгемендикти утурлай бул каргашалуу окуянын изи ачылып, 137 адамдын сөөгү 1991-жылы

30-август күнү кайрадан жерге берилген. Казуу иштерин жетектеген мурдагы чекист Болот Абдырахмановго "Ата-Бейит" улуттук тарыхый мемориалдык комплексинен капысынан жолугуп, капыл-тапыл маектешүүгүл үлгүрдүк.

болову. Мындаи сөздү угуп бир чети таң калсам, бир чети иза болдум. "Анда эмне үчүн мурда эле иликтип, ачышкан эмес. Ачылгандан кийин ошол кездеги бийлик чоң жоопкерчилики мойнуна алыш, атаян мемориал куруп жатат. Силер азыркыга чейин мунун чындык экендигине ишебейсицер. Мен эмне, билген адамдардан документтерди уурдал алдымыбы? Бүбүйра эже канча жылдан бери жүрөгүндө сактап келе жаткан сырын айткан соң, казуу иштерин жүргүздүм. Эгерде силер билген болсоңор, ошол жерди ачпайт белендер", - дедим. Айрым чиновниктер да ушул киши сыйктуу ойдобу дейм. Себеби, сөөктөр чыккан жерде 2001-жылы атаян мемориал ачылды. Азыр ахыбалын көрүп зээнүү кейийт. Жыйырма жылдан бери ондоп-түзөө иштери болгон эмес. Чет элден атаян делегация келген учурда гана кайгылуу кейип менен келип кетебиз. Тиешелүү деңгээлде көнүл бурулбагандыгы туура эмес. КМШ боюнча сталиндик репрессиянын курмандыктарынын сөөктөрү табылып, өзүнчө комплекс катары курулган "Ата-Бейит" эле. Казакстанды эле алалы, сөөктөрү табылбаганы менен музейлери аябай жакшы. Ошондуктан, биз "Ата-Бейиттин" маанисин түшүнүп биллип, баркشاшибыз керек.

- Кыйындар көмүлгөн жер Бүбүйра эже көрсөткөн боюнча дароо эле табылдыбы же божомолдоп бир топ жерди каздыңыздарбы?

- 1990-жылы декабрь айында эже менен жолуктум. Анда кар жаап жаткан. Абдан суук эле. Жаз келген учурда көрсөтүп бере аласызыбы? - десем, "Ооба" деди. Эсими, 30-апрель болчы. Эжени машина менен алыш келдим. Байкүш эже машина токтоор менен ейдо көздөй чуркады. Ушунчалык эсина бекем тутуптур. 53 жылдан кийин бул сирдө айттып олтурбайбы. "Бул жерде нарком Осмоновдун, бул жерде кызматкерлердин үйү, бул жерде апам ашпозчу болуп иштеген ашкана, бул жерде мен ойночумун, бул жерде биздин үйүбүз эле", - деп токтот калды. Карапасак, чын эле үйдүн пай дубалы калыптыр. Шаар тараалты көрсөтүп, ушул жакта кыши бышырган меш бар болчу деди. Ылдый түшүп келдик. Эже кайсыл жер эле деп турлуп калды. Ары-бери басып, божомолдоп жүрөбүз. Эженин жанында жүргөн кичине небереси эски кыштын сыйыгын таап алыштыр.

Ошол жакка олтура калып, "кыш бышырган мештиң орду ушу жер эмс беле, демек ушул жак"- деди. Олтуруп курган түшүрдүк. Ал кышты экспертизага берсек, 1930-жылы чыкканда жакка көмүлгөндүгү таңтады. Кыргыз улуттук университетинде иштерин тажрийбалуу археолог Михаил Москалево кышты көрсөтүп, аны ошол жерге ээрчтүп келдим. Өздөрүнүн эрежелери буюнча кыш табылган аянтын бир-еки жерин казып көрүп, "Болот, карачы бул жерди, чыккан ийин казган экен. Бирок, чыккан топурак жок. Демек, топурак ылдый баштукка түшүп кеткен", - деди. Ошол жерди 30 см казандан кийин эле кишинин баш сөөгү чыгып жатпайбы. Болгондо да эки оң сөөктүү көзөп өтүптур. Ошол күндөн баштап жетекчилерге маалымат берип, эки жума казуу иштерин жүргүздүк.

- Канча адамдын көз жашына айланган бул окуянын курмандыктары экендигин далилдөө кыйынга турдубу?

- Казардын астында чондор "репрессиянын курмандыктарынын сөөкторүн экендигин кантитип далилдайсизер?" - дешти. Ошондуктан, казуу иштерин жүрүп жатканда күмөн болбосу үчүн кылдаттык менен иштеп, фактывларды табууга болон аракетибизди көрдүк. Улам ылдыйлаган сайын көз айнектер, ошол кездеги тыйындар, отүктер, гимнастеркалардын калдыктары чыга баштады. Суу, аба өтпөгөндүктөн бир топ нерселер сакталып калыптыр. Мына ушундай далил буюмдар чыга баштаган сайын толкундана баштадык. Гимнастерканын ичинен капкара кагаз чыкты. Абайлап ачып карасак, атуу чыккан окум экен. Ошол кагаздарды дароо сүрөткө тартып алгабындыз абиий болду. Ал 5-ноябрда Жусуп Абдырахманов эл душманы катары атылын деген окум экен. Эртеси Төрөкул Айтматовду кун тапкандар тууралуу көп айтыла бербейт...

- Репрессиянын курмандыктарынын түүгандары, балдары бул окуянын ачылышина эгемендиктин кандайдыр бир таасири болдуубу?

- Болду го... Анткени, азыркы күч органдарынын көз карашы башка деген ой менен казуу иштерин баштадык. 30-августта Кыргыз мамлекеттүүлүгүн түптөгөн улуу инсандарыбызды кайрадан жерге берген күндүн эртеси 31-августта Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүгү жарыяланды. Бул дал келүү бекеринен эмес. Мен ойлом, бул эки чоң тарыхый окуя бири-бири менен тыгыз байланышта.

- Репрессиянын курмандыктарынын түүгандары, балдары бул окуянын ачылышина кандай кабыл алышкан?

- Бул иш кысса убакыттын ичинде эле ачылды. Ошол кездеги Президент Аскар Акаев жакындарын Ак үйгө чакырып, сөөктор табылгандыгын жарыялаган. Азыр репрессиянын курмандыгы болгондордун балдарынан Роза Айтматованын гана көзү тириүү. Каландары өтүп кетти.

- Болот агай, бул окуянын ачкан адамдардын эмгеги бааландыбы? Менимче репрессиянын курмандыктарынын дайыма эскергенибиз менен алардын сөөгү тапкандар тууралуу көп айтыла бербейт...

- Бул тууралуу сизге айтайын... 18-августта ГКЧП болду. КГБнын ошол кездеги төрөгөсөн, генерал Жумабек Асанкулов жумуштан

■ Тарыхтагы ак барак

алынды. 30-августта репрессиянын курмандыктарын кайра жерге берүү аземи болду. Бирок, бул иш КГБнын эмгеги экендиги тууралуу бир сөз айттылган жок. Өкүнүчтүү... Демократиянын шааниси менен бул окуя ачылды дешет. Анда кайсыл демократ келип иликтип же күрөгү менен казды эле! Эгемендик алгандан кийин 15 жыл ушул окуяны ачкандарага баа берилген жок. Андан кийинкилер да унчукпай келе жатышат. Эртеби, кечпи КГБнын эмгеги экендиги айттылышы керек. Чындыкты айткандан эмне үчүн тартынабыз! "Ак ийилет, бирок сыйбайт" дегендей, качандыр бир мезгилде баасын алаар.

- Бул окуядан кандай сабак алдыныз?

- Ошол кездеги НКВДлардын мыкаачылыгын билип, көзүм ачылды. Археолог М.Москалев казып жатып ар нерсени кылдаттык менен карап жатты. Маселен, табылган жамбаш сөөктүн сынган жерин көрсөттү. Күнөөнүйин альдуруу үчүн адегенде сабап, андан кийин атып салышкан. 53 жылдан кийин архивдеги маалыматтардан улам, ошол мыкаачылыкты көрдүм. Экинчи жамбаш сөөктуү алышы "Бул төкөр киши экен. Мурда сыйгандыктан, кайра бүтүп калган", - дейт. Архивди карасам, чындал эле бутунан аксагандар болгон экен.

Кыйноого чыдабагандар кандай документ болсо да кол коюп, батыраак атып салса экен дешкен. Ошентип, атылгандардын саны көбөйө берген.

Бир эпизодго токтолоюн. КГБ жашыруун ызмат. Архивдери да жашыруун. Кээ бирөөлөр атылып кеткен атамдын документтерин бергилечи деп сурашат. Ал берилбейт. Анткени, ошол кездеги кыйноого чыдабай, "эл душмандарынын" тизмесин жазып бергендер болгон. Ошолордун жазгандары буюнча кийинкилерди кармашкан. Көрдүнүзбү, иш ошентип улалык кете берген. Ошол үчүн документтерди бербейбиз. Таарынышса мейли. Балкын атасы "эл душманы" деп жазып берген адамдын туугандары азыр анын кудасы же дагы бир тууганчылык жайы бардыр. Андагы маалыматтарды окуп алышса, кайра бири-бири менен душман болуп чыга келишет да. Андай нерсенин бизге эмне кереги бар?! Биздин ызмат бул окуяны ачканыбыз туура болду. Анткени, мындаи адилетсиздик кайталанбасын деген мақсат койгонбuz. Болбос НКВДнын күнөөсүн жашыраанын деген ой болсо, бул иш ошол байондож жабык калмак.

- "Ата-Бейитке" Апрель баатырларынын сөөктөрүн коюу чечими туура болгонбай?

- Мен ойлом, туура болду. Анткени, бул мамлекеттик тарыхый комплекс. Эн ыйык жер десек болот. Республиканын башка аймактарында сталиндик репрессиянын курмандыктарынын дайын-дареги белгисиз бойдон калды. Ошол кездеги интеллигенциянын каймактарынын сөөгү дал ушул жерден табылып жатпайбы! Тарыхый дайынан кайталанат. 2010-жылы Апрель баатырлары жерге берилип жаткан жерде көз айнектер, ошол кездеги табылгандыгын жарыялаган. Азыр репрессиянын курмандыгы болгондордун балдарынан Роза Айтматованын гана көзү тириүү. Каландары өтүп кетти. Эгерде бийлик өзүнүн тарыхын унтууп калса, анын кайтылуу барактары кайталанат экен. 1991-жылы репрессиянын курмандыктарынын сөөкторүн жерге берилип жаткан учурда келечекте дагы бийлик тарабынан атылгандардын сөөкторүн далаа жерге коялат деп эч кашан оюма келген эмес. Мындаи окуя кайталанбашы үчүн тарыхынды билип, андан сабак алыш керек.

Жылдыз ДЫЙКАНОВА

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ГРАЖДАНДЫК КОДЕКСИНЕ ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДУ КИРГИЗҮҮ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

1-берене

Кыргыз Республикасынын Гражданлык кодексинин I бөлүгүнө (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Ведомосттору, 1996-ж., №6, 80-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсін:

1-статьянын 1-пунктуун үчүнчү абзацы төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«Банк ишинин жана финансислоонун ислам принциптери жаатындағы мамилелердин өзгөчөлүктөрү Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары менен жөнө салынат. Ушул Кодекс банк ишинин жана каржылоонун ислам принциптери жаатындағы мамилелерге карата Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында жөнө салынбаган бөлүгүндө колдонулат.»

2-берене

Кыргыз Республикасынын Гражданлык кодексинин II бөлүгүнө (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Ведомосттору, 1998-ж., №6, 226-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсін:

1) 724-статья төмөнкүдөй мазмундагы 3 - 6-пункттар менен толукталыс:

«3. Ақчалай формадагы заемдорду берүү боюнча иш төмөнкүшарттардын бирине шайкеш келгенде кесиптик болуп таанылат:

- адамдардын аныкталбаган чейрсүне заемдорду берүү боюнча сунуштардын жарнаасы (ачык оферта);

- бир ай (отуз күн) ичинде үзүлтүкүсүз негизде (эки же андан көп жолу) заемдорду берүү;

- заемдорду берүү юридикалык жактын/жеке ишкердин, жеке жактын ишинин негизги же жалгыз түрү болуп саналат.

4. Заемдорду берүү боюнча төмөнкүлөр кесиптик болуп саналбай:

- иш берүүчүнүн кызматкерге заемдорду берүүсү;

- төлемдүүлүк, мөөнөттүүлүк жана кайра кайтарымдуулук шарттарында ачка каражаттарын берүү боюнча кесиптик ишти жүзөгө ашыруучу коммерциялык уюмдун үшүштүрүчүлөр (катышуучулыры) же аффилирленген жактары болуп саналган жеке адамдарга заемдорду берүү;

- баалуу каражадардын соода-сатык бутумдөрүн жүзөгө ашыру учун кардарга брокер тарабынан заемдорду берүү;

- мыйзамда караглан башка учурлар.

5. Ушул статьянын 3-пунктунда караглан шарттарга туура келген адамдардын иши ушул главанын 2-параграфынын жоболору жана Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдары менен кредиттерди берүү түрүндө жөнө салынат.

6. Ачка каражаттарын кард келишиими боюнча заемго берүү боюнча ишке ушул статьянын ченемдери колдонулат.»;

2) 34¹-главанын атальышы төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс: «34¹-глава. Финансислоонун ислам принциптерине ылайык бутумдөр жана келишимдер»;

3) 738¹-статьянын 5-пункту төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«5. Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында мудара келишимдерине карата милдеттүү жана кошумча шарттар жана талаптар карапышы мүмкүн.»;

4) 738⁹-статьяда:

а) 1-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«1. Мурабаха келишиими боюнча тиешелүү лицензиясы бар банк кардардын табыштамасы боюнча езу сатып алган же болбосо кардар кайрылангача тараптардын (транспорттук чыгымдар, камсыздандыру, милдеттүү мамлекеттик төлемдөр жана үчүнчү жактардын пайдасына башка милдеттүү төлемдөр) суммаларынан турат.»;

б) 4-пункт «милдеттүү» деген сөздөн кийин «жана кошумча» деген сөздөр менен толукталыс;

5) 738¹¹-статьянын 2-пунктунун 1-пунктчасында «(алтын, күмүш ж.б.) деген сөздөр «(алтын жана күмүш» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

6) 738¹⁴-статьяда:

а) 1-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«1. Кардарга мурабаха келишиминин предметин сатуу баасы товарды сатып алуу баасынын, банткын үстөк баасынын, үчүнчү тарапка төлемдердүн (транспорттук чыгымдар, камсыздандыру, милдеттүү мамлекеттик төлемдөр жана үчүнчү жактардын пайдасына башка милдеттүү төлемдөр) суммаларынан турат.»;

б) 2-пункт күчүн жоготту деп таанылсын;

7) 3-параграфтын атальышы төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс: «§ 3. Шарика/мушарака келишиими»;

8) 738¹⁶-статьяда:

а) статьянын атальышы төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс: «738¹⁶-статья. Шарика/мушарака келишиминин жалпы жоболору»;

б) статьянын бүткүл тексти боюнча «шарика» деген сөз «шарика/мушарака» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

в) статья төмөнкүдөй мазмундагы 3-пункт менен толукталыс:

«3. Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында шарика/мушарака келишимдерине карата милдеттүү жана кошумча шарттар жана талаптар карапышы мүмкүн.»;

9) 738¹⁷-статьянын атальышында жана текстинде «шарика» деген сөз «шарика/мушарака» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

10) 738¹⁸-статьянын бүткүл тексти боюнча «шарика» деген сөз «шарика/мушарака» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

11) 738¹⁹-статьянын бүткүл тексти боюнча «шарика» деген сөз «шарика/мушарака» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

12) 738²⁰-статьянын бүткүл тексти боюнча «шарика» деген сөз «шарика/мушарака» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

13) 738²¹-статьянын атальышында жана текстинде «шарика» деген сөз «шарика/мушарака» деген сөздөр гө алмаштырылсын;

14) 738²²-статья төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«738²²-статья. Шарика/мушарака келишиминин колдонуу мөөнөтүү. Түзүлгөн юридикалык жактын ишин токтотуу:

1. Тараптар шарика/мушарака келишимин белгилүү бир мөөнөтке, ошондой эле мөөнөтүн көрсөтпөстөн түзө алат же болбосо жокко чыгаруучу шартты (шарика/мушарака келишимин токтотуу учун негиз болуп саналган шартты) шарика/мушарака келишимин токтотуу учун негиз катары белгилей алат.

Шарика/мушарака келишиими ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык өнөктөштөр тарабынан түзүлгөн юридикалык жак жоулган учурда токтотуат.

2. Ап өнөктөштөр шарика/мушарака келишиминин шарттарында өнөктөштүктөн чыгууга укуктуу.

3. Эгерде шарика/мушарака келишиими белгилүү бир мөөнөтке түзүлгөн болсо, шарика/мушарака келишиминин өнөктөштөр тараптардын макулдашусу боюнча өнөктөштүктүү мөөнөтүн мурда токтотуу учуктуу. Бардык ушундай учурларда шарика/мушарака келишиими токтотулганга чейин өнөктөштөр ишке ашыра турган милдеттенмелер жана иш-аракеттер өзгөрүүсүз бойдан калат жана алардын колдонулушу улантылат.

4. Шарика/мушарака келишиминин негизинде түзүлгөн юридикалык жак эз ишин шарика/мушарака келишиминин колдонуу мөөнөтүнүн мурда токтотот.

5. Өнөктөштөр түзгөн юридикалык жак жоулган учурда тараптар юридикалык жактын иш жүзүндө жоуюнун жүрүшүндө сакталып калган активдердин негизинде жаңы шарика/мушарака келишимин түзүүгө укуктуу.

6. Эгерде жою шарика/мушарака келишиминин мөөнөтүнүн

2021-жылдын 22-июлунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кабыл алынган

аяттаганына байланыштуу болсо, анда колдо болгон бардык активдер рыноктук баада сатылат, ал эми сатуудан түшкөн кишелер төмөнкүдөй максаттарга жумшалат:

1) жоуга кеткен чыгымдарды жабууга;

2) финансисылк милдеттенимдер болонча төлөөгө;

3) калган активдерди өнөктөштөрдүн ортосунда алардын жалпы капиталдагы улушуне ылайык бөлүштүрүүгө. Эгерде активдер жетишсиз болсо жана тараптар өздөрү салган капиталын толук кайтарып ала албаса, активдер алардын жалпы капиталдагы улушуне жараша пропорциялары бөлүштүрүлөт.»;

15) 4-параграф төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«§ 4. Кемүүчү мушарака келишиими

738²³-статья. Кемүүчү мушарака келишиими боюнча жалпы жоболор

1. Кемүүчү мушарака келишиими - бул шарика/мушарака келишиминегиздиндеги өнөктөштүктүн формасы, анда өнөктөштөрдүн бири экинчи өнөктөштүн улушун ушул улүшкө менен чыктуу толуктуу түзүлүшү мүмкүн. Көрсөтүлгөн келишиимдердин бири башкада келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

2. Кемүүчү мушарака келишиими, ошондой эле улүштүн өзүн сатып алуу жөнүндө келишиими шарика/мушарака келишииминде мындаң келишиимдерди түзүү каралгандыгына же жоктугунуна рабастан түзүлүшү мүмкүн. Көрсөтүлгөн келишиимдердин бири башкада келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

3. Кемүүчү мушарака келишиими, ошондой эле ылайык мушарака келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

4. Ушул главанын 3-параграфында караглан жережелер кемүүчү мушарака келишиими боюнча мамилелердин калдонулат.

5. Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында кемүүчү мушарака келишиими келишиимдерине карата милдеттүү жана кошумча шарттар жана талаптар карапышы мүмкүн.»;

16) 738²⁴-статья төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«738²⁴-статья. Иджара келишиими боюнча жалпы жоболор

1. Иджара келишиими - бул ижарага берүүчүнүн көрсөтүлгөн келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

2. Кемүүчү мушарака келишиими келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

3. Кемүүчү мушарака келишиими келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

4. Ушул главанын 3-параграфында караглан жережелер кемүүчү мушарака келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

5. Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында кемүүчү мушарака келишиими келишиимдерине карата милдеттүү жана кошумча шарттар жана талаптар карапышы мүмкүн.»;

17) 738²⁵-статьяда:

а) 1-пункт күчүн жоготту деп таанылсын;

б) 2-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалыс:

«2. Иджара келишиимиин предмети катары кыймылдуу (акчаны, баалуу каражадардын жана керектелүүчүү мүлкүү келишиимдин шарттарында келишиими келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

3. Ишке ашыра турган жаңы шарттардын келишиими келишиими келишиими түзүү шартында түзүлүшүнэ жол берилбейт.

4.

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В ГРАЖДАНСКИЙ КОДЕКС КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Статья 1

Внести в часть I Гражданского кодекса Кыргызской Республики (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 1996 г., № 6, ст. 80) следующее изменение:

абзац третий пункта 1 статьи 1 изложить в следующей редакции:

«Особенности отношений в области исламских принципов банковского дела и финансирования регулируются нормативными правовыми актами Кыргызской Республики. К отношениям в области исламских принципов банковского дела и финансирования настоящий Кодекс применяется в части, не урегулированной нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.».

Статья 2

Внести в часть 11 Гражданского кодекса Кыргызской Республики (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 1998 г., № 6, ст. 226) следующие изменения:

1) статью 724 дополнить пунктами 3-6 следующего содержания:

«3. Деятельность по предоставлению займов в денежной форме признается профессиональной при соответствии одному из следующих условий:

- реклама (публичная оферта) предложений по предоставлению займов неопределенному кругу лиц;

- предоставление займов на систематической основе (двух и более раз) в течение одного месяца (тридцати дней);

- предоставление займов является основным или единственным видом деятельности юридического лица/индивидуального предпринимателя, физического лица.

4. Не являются профессиональной деятельностью по предоставлению займов:

- предоставление займов работодателем работнику;

- предоставление займов физическим лицам, являющимся учредителями (участниками) или аффилированными лицами коммерческой организации, которая осуществляет профессиональную деятельность по предоставлению денежных средств на условиях платности, срочности и возвратности;

- предоставление займов брокером клиенту для совершения сделок купли-продажи ценных бумаг;

- иные случаи, предусмотренные законом.

5. Деятельность лиц, подпадающая под условия, предусмотренные пунктом 3 настоящей статьи, регулируется положениями параграфа 2 настоящей главы и банковским законодательством Кыргызской Республики в виде предоставления кредитов.

6. К деятельности по предоставлению денежных средств в заем по договору кард применяются нормы настоящей статьи.»;

2) наименование главы 34¹ изложить в следующей редакции: «Глава 34¹. Сделки и договоры в соответствии с исламскими принципами финансирования»;

3) пункт 5 статьи 738¹ изложить в следующей редакции:

«5. Нормативными правовыми актами Кыргызской Республики могут быть предусмотрены обязательные и дополнительные условия и требования к договорам мудараба.»;

4) в статье 738¹:

а) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. По договору мурабаха банк, имеющий соответствующую лицензию, обязуется продать клиенту в рассрочку товар, приобретенный им по заявке клиента либо находящийся в собственности банка к моменту обращения клиента.»;

б) пункт 4 после слова «обязательные» дополнить словами «и дополнительные»;

5) в подпункте 1 пункта 2 статьи 738¹¹ слова «(золото, серебро и др.)» заменить словами «(золото и серебро)»;

6) в статье 738¹⁴:

а) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. Цена продажи предмета договора мурабаха клиенту состоит из суммы цены закупа товара, наценки банка, выплат третьей стороне (расходы на транспортировку, страховка, обязательные государственные платежи и другие обязательные платежи в пользу третьих лиц).»;

б) пункт 2 признать утратившим силу;

7) наименование параграфа 3 изложить в следующей редакции: «§ 3. Договор «шарика/мушарака»;

8) встатье 738¹⁶:

а) наименование статьи изложить в следующей редакции: «Статья 738¹⁶. Общие положения договора шарика/мушарака»;

б) по всему тексту статьи слово «шарика» заменить словами «шарика/мушарака»;

в) статью дополнить пунктом 3 следующего содержания:

«3. Нормативными правовыми актами Кыргызской Республики могут быть предусмотрены обязательные и дополнительные условия и требования к договорам шарика/мушарака.»;

9) в наименовании и в тексте статьи 738¹⁷ слово «шарика» заменить словами «шарика/мушарака»;

10) по всему тексту статьи 738¹⁸ слово «шарика» заменить словами «шарика/мушарака»;

11) по всему тексту статьи 738¹⁹ слово «шарика» заменить словами «шарика/мушарака»;

12) по всему тексту статьи 738²⁰ слово «шарика» заменить словами «шарика/мушарака»;

13) в наименовании и в тексте статьи 738²¹ слово «шарика» заменить словами «шарика/мушарака»;

14) статью 738²² изложить в следующей редакции:

«Статья 738²². Срок действия договора шарика/мушарака.

Прекращение деятельности учрежденного юридического лица

1. Стороны могут заключить договор шарика/мушарака как на определенный срок, так и без указания срока либо установить в качестве основания для прекращения договора шарика/мушарака отменительное условие (условие, являющееся основанием для прекращения договора шарика/мушарака).

Договор шарика/мушарака прекращается также в случае ликвидации учрежденного партнерами юридического лица в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

2. Каждый партнер имеет право выйти из партнерства на условиях договора шарика/мушарака.

3. Если договор шарика/мушарака заключен на определенный срок, партнеры договора шарика/мушарака вправе по соглашению сторон прекратить партнерство досрочно. Во всех таких случаях обязательства и действия, которые партнеры совершают до прекращения договора шарика/мушарака, остаются неизменными и продолжают существовать.

4. Юридическое лицо, учрежденное на основании договора шарика/мушарака, прекращает свою деятельность по истечении срока действия договора шарика/мушарака или досрочно по соглашению сторон.

5. В случае ликвидации учрежденного партнерами юридического лица стороны вправе заключить новый договор шарика/мушарака на основе активов, сохранившихся в ходе фактической ликвидации юридического лица.

Принят Жогорку Кенешем Кыргызской Республики 22 июля 2021 года

6. Если ликвидация связана с истечением срока договора шарика/мушарака, то все существующие активы реализуются по рыночным ценам, а доходы от реализации используются на следующие цели:

1) на покрытие издержек ликвидации;

2) на уплату по финансовым обязательствам;

3) на распределение оставшихся активов среди партнеров в соответствии с их долей в общем капитале. Если активов недостаточно и стороны не могут вернуть весь свой вложенный капитал, активы распределяются пропорционально их доле в общем капитале.»;

15) параграф 4 изложить в следующей редакции:

«§ 4. Договор убывающая мушарака

Статья 738²³. Общие положения по договору убывающая мушарака

1. Договор убывающая мушарака - это форма партнерства на основе договора шарика/мушарака, в котором один из партнеров обещает постепенно выкупать долю другого партнера до тех пор, пока право собственности на долю не передадут полностью к нему.

2. Договор убывающая мушарака, а также договор о покупке самой доли могут заключаться независимо от того, было ли в договоре шарика/мушарака предусмотрено заключение таких договоров или нет. Не допускается, чтобы один из указанных договоров заключался при условии заключения другого договора.

3. Запрещается включать в договор убывающая мушарака какое-либо положение, которое дает любой стороне право отывать свою долю из партнерского капитала.

4. К отношениям по договорам убывающая мушарака применяются правила, предусмотренные параграфом 3 настоящей главы.

5. Нормативными правовыми актами Кыргызской Республики могут быть предусмотрены обязательные и дополнительные условия и требования к договорам убывающая мушарака.»;

16) статью 738²⁴ изложить в следующей редакции:

«Статья 738²⁴. Общие положения по договору иджара

1. Договор иджара - это договор, где арендодатель приобретает в собственность имущество по заявке клиента или имущество, которое находится в собственности арендодателя к моменту обращения арендатора, либо арендодатель приобретает право пользования имуществом по заявке арендатора, которое предоставляется арендатору в наем (аренду) на согласованный срок за определенную плату.

Также договор иджара может подразумевать финансирование услуг, согласно которому по заявке арендатора арендодатель приобретает право на получение услуг с Последующим предоставлением данного права арендатору на согласованный срок за определенную плату.

2. Договор иджара мунтажий биттамлик - это договор, включающий в себя условия договора иджара, согласно которому клиент обязуется выкупить арендованное имущество в соответствии с условиями договора.

3. В случае если банк, имеющий соответствующую лицензию, является стороной договора иджара или иджара мунтажий биттамлик, для него нормативными правовыми актами Кыргызской Республики могут быть предусмотрены дополнительные условия и требования.

4. Положения настоящего параграфа применяются также в отношении договора иджара мунтажий биттамлик.

5. Нормативными правовыми актами Кыргызской Республики могут быть предусмотрены обязательные и дополнительные условия и требования к договорам иджара.

17) в статье 738²⁵:

а) пункт 1 признать утратившим силу;

б) пункт 2 изложить в следующей редакции:

«2. Предметом договора иджара может быть движимое (кроме денег, ценных бумаг и потребляемого имущества) и недвижимое имущество либо услуги, которыми можно пользоваться при условии, если извлекаемая польза не противоречит законодательству Кыргызской Республики и стандартам Шариата.»;

18) в статье 738²⁶:

а) пункт 1 признать утратившим силу;

б) пункт 2 изложить в следующей редакции:

«2. Арендатор - физическое или юридическое лицо, которое в соответствии с договором иджара принимает предмет договора за определенную плату на определенный срок и на определенных условиях во временное владение и пользование.

Арендодателем может быть физическое или юридическое лицо (в том числе банк, имеющий соответствующую лицензию), которое за счет собственных и (или) заемных средств приобретает в собственность имущество либо право на получение услуг и предоставляет его в качестве предмета договора иджара арендатору за определенную плату на определенный срок и на определенных условиях во временное владение/пользование с переходом или без перехода к арендатору права собственности на предмет договора.»;

19) пункт 3 статьи 738²⁷ изложить в следующей редакции:

«3. Арендатор вносит арендодателю определенную сумму по договоренности сторон в качестве гарантии выполнения своих обязательств - обещания взять имущество в аренду. Внесенная сумма используется для возмещения ущерба в случае нарушения арендатором обещания, а также с согласия арендатора в качестве предоплаты для приобретения имущества по договору купли-продажи приобретаемого имущества или в качестве предварительной оплаты за арендные платежи. По согласованию с арендатором арендодатель может использовать указанную сумму денежных средств для инвестиций на основе договора мудараба, заключенного между арендодателем и арендатором.

Предварительные письменные договоренности между арендодателем и арендатором, в том числе заявка от арендатора, содержащая в себе все или некоторые существенные условия договора иджара мунтажий биттамлик, а также обещание арендодателя приобрести указанное имущество составляют совокупность лизинговых правоотношений между арендатором и арендодателем и являются неотъемлемой частью договора иджара мунтажий биттамлик.»;

20) пункт 1 статьи 738²⁸ дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«В случае выбора продавца арендатором риск невыполнения продавцом своих обязанностей по поставке имущества и связанные с этим убытки несет арендатор, если иное не предусмотрено договором иджара.»;

21) статью 738²⁹ изложить в следующей редакции:

«Статья 738²⁹. Страхование предмета договора иджара

1. Предмет договора иджара может быть застрахован.

2. В случае страхования имущества расходы по страхованию несет арендодатель, которые подлежат возмещению арендатором арендодателю.»;

22) в статье 738³⁰:

а) в пункте 2 слово «передачей» заменить словами «передачей/предоставлением»;

б) пункт 4 признать утратившим силу;

23) в статье 738³²:

а) наименование статьи 738³² изложить в следующей редакции: «Статья 738³². Прекращение, расторжение договора иджара и его последствия»;

б) пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. Договор иджара может быть прекращен:

1) по взаимному согласию;

2) по истечении срока действия договора иджара;

3) при продаже имущества арендатору;

4) по иным причинам, не зависящим от сторон.»;

в) в пункте 3 слова «с разрушением» заменить словами «с случайной гибелью или порчей»;

г) пункт 7 изложить в следующей редакции:

«7. В договоре иджара мунтажий

■ Коомдук талкуу

САЛЫК КОДЕКСИ ДА ӨЗГӨРТҮЛӨТ

Кыргыз Республикасынын Салык кодексинин жаңы редакциясы иштелип чыгып, КРнын Министрлер Кабинетинин расмий сайтына коомдук талкууга коюлду. Бул долбоор КРнын Экономика жана финанс министрлигинин буйругу менен түзүлген,

курамына Жогорку Кеңештин депутаттары, мамлекеттик органдардын, бизнес-коомчулуктун

өкүлдөрү жана эксперттер киргендөрөн аралык жумушчу тобу тарабынан даярдалган.

Салык кодексинин жаңы редакциясын иштеп чыгуунун негизги максаты болуп салык мыйзамдарын азыркы учурдагы экономикалык шарттарга ыңгайлаштыруу, салык жол-жоболорун сана-риппештирууну андан ары өркүндөтүү, ишкерчилик иштерди жургүзүүнүн бирдей шарттарын түзүү жана көмүскө экономиканын үлүшүн азайтуу саналат. Мындан тышкary, жагымдуу инвестициялык климатты түзүүгө, мыйзамсыз товар жүгүртүүлөрдү ачыктоонун мүмкүнчүлүктөрүн арттырууга, салыктардын жыйналышын көбөйтүүгө көмөктөштөт.

Ошондой эле КРнын Салык кодексин соңку 30 жыл аралыгында КРнын 130дан ашык мыйзамдарына киргизилген өзгөртүүлөргө ылайык келтирүү үчүн укуктук жана техникалык жактан толуктан иштеп чыгуу зарылчылыгы болду. Иш жүзүнде укуктук колдонуунун жүрүшүндө көрүнгөн так эместикирди жана карама-каршылыктуу жагдайларды четтетүү максатында Салык кодексинин бардык бөлүктөрүнө тишелелүү өзгөртүүлөр да киргизилди.

Таалайбек ТЕМИРОВ

2021-ЖЫЛДЫН 13-ИЮЛУНДА БИШКЕК ШААРЫНДА КОЛ КОЮЛГАН КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ МЕНЕН ЭЛ АРАЛЫК РЕКОНСТРУКЦИЯЛОО ЖАНА ӨНҮКТҮРҮҮ БАНКЫНЫН ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК ӨНҮКТҮРҮҮ АССОЦИАЦИЯСЫНЫН ОРТОСУНДАГЫ «БИЛИМ БЕРҮҮНҮН НЕГИЗДЕРИН БЕКЕМДӨӨ» ДОЛБООРУ БОЮНЧА ГРАНТТЫК МАКУЛДАШУУНУ РАТИФИКАЦИЯЛОО ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЙЫЗАМЫ

2021-жылдын 29-июлунда Кыргыз Республикасынын
Жогорку Кеңешин тарабынан кабыл алынган

1-берене

2021-жылдын 13-июлунда Бишкек шаарында кол коюлган Кыргыз Республикасы менен Эл аралык реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкынын жана Эл аралык өнүктүрүү ассоциациясын ортосудагы «Билим берүүнүн негиздерин бекемдөө» долбоору боюнча гранттык макулдашуу ратификациялансын.

2-берене

Кыргыз Республикасынын Экономика жана финанс министрлиги Эл аралык реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкына жана Эл аралык өнүктүрүү ассоциацияны Гранттык макулдашуу күчүнө кириши учун зарыл болгон мамлекеттик ички жол-жоболор Кыргыз Республикасы тарабынан аткарылганы жөнүндө кабарласын.

3-берене

Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

Бишкек ш., 2021-жылдын 2-сентябрь, №106

С.ЖАПАРОВ

2021-ЖЫЛДЫН 22-ИЮНУНДА БИШКЕК ШААРЫНДА КОЛ КОЮЛГАН КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ МЕНЕН ЭЛ АРАЛЫК ӨНҮКТҮРҮҮ АССОЦИАЦИЯСЫНЫН ОРТОСУНДАГЫ 2020-ЖЫЛДЫН

7-АПРЕЛИНДЕ БИШКЕК ШААРЫНДА КОЛ КОЮЛГАН КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ МЕНЕН ЭЛ АРАЛЫК ӨНҮКТҮРҮҮ АССОЦИАЦИЯСЫНЫН ОРТОСУНДАГЫ КАРЖЫЛОО ЖӨНҮНДӨ МАКУЛДАШУУГА (COVID-19 БОЮНЧА ШАШЫЛЫШ ДОЛБООР) ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ МАКУЛДАШУУ-КАТ ЖАНА КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ МЕНЕН ЭЛ АРАЛЫК ӨНҮКТҮРҮҮ АССОЦИАЦИЯСЫНЫН ОРТОСУНДАГЫ КАРЖЫЛОО ЖӨНҮНДӨ МАКУЛДАШУУНУ (COVID-19 БОЮНЧА ШАШЫЛЫШ ДОЛБООРДУ КОШУМЧА КАРЖЫЛОО) РАТИФИКАЦИЯЛОО ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЙЫЗАМЫ

2021-жылдын 22-июлунда Кыргыз Республикасынын
Жогорку Кеңешин тарабынан кабыл алынган

1-берене

2021-жылдын 22-июнунда Бишкек шаарында кол коюлган Кыргыз Республикасы менен Эл аралык өнүктүрүү ассоциациясын ортосудагы 2020-жылдын 7-апрелинде Бишкек шаарында кол коюлган Кыргыз Республикасы менен Эл аралык өнүктүрүү ассоциациянын ортосудагы Каржылоо жөнүндө макулдашуу (COVID-19 боюнча шашылыш долбоор) өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу макулдашуу-кат жана Кыргыз Республикасы менен Эл аралык өнүктүрүү ассоциациясын ортосудагы Каржылоо жөнүндө макулдашуу (COVID-19 боюнча шашылыш долбоорду кошумча каржылоо) ратификациялансын.

2-берене

Кыргыз Республикасынын Экономика жана финанс министрлиги Эл аралык өнүктүрүү ассоциациясын жогоруда көрсөтүлгөн Макулдашуу-каттын жана Кошумча каржылоо жөнүндө макулдашуунун күчүнө кириши учун зарыл болгон мамлекеттик ички жол-жоболор Кыргыз Республикасы тарабынан аткарылганы жөнүндө кабарласын.

3-берене

Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

Бишкек ш., 2021-жылдын 2-сентябрь, №107

С.ЖАПАРОВ

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О РАТИФИКАЦИИ ГРАНТОВОГО СОГЛАШЕНИЯ ПО ПРОЕКТУ «УКРЕПЛЕНИЕ ОСНОВ ОБУЧЕНИЯ» МЕЖДУ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ И МЕЖДУНАРОДНЫМ БАНКОМ РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ И МЕЖДУНАРОДНОЙ АССОЦИАЦИЕЙ РАЗВИТИЯ, ПОДПИСАННОГО 13 ИЮЛЯ 2021 ГОДА В ГОРОДЕ БИШКЕК

Принят Жогорку Кеңешем Кыргызской Республики
29 июля 2021 года

Статья 1

Ратифицировать Грантовое соглашение по проекту «Укрепление основ обучения» между Кыргызской Республикой и Международным банком реконструкции и развития и Международной ассоциацией развития, подписанное 13 июля 2021 года в городе Бишкек.

Статья 2

Министерству экономики и финансов Кыргызской Республики уведомить Международный банк реконструкции и развития и Международную ассоциацию развития о выполнении Кыргызской Республикой внутригосударственных процедур, необходимых для вступления в силу Грантового соглашения.

Статья 3

Настоящий Закон вступает в силу по истечении десяти дней со дня официального опубликования.

Президент
Кыргызской Республики
г.Бишкек, 2 сентября 2021 года, №106

С.ЖАПАРОВ

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О РАТИФИКАЦИИ ПИСЬМА-СОГЛАШЕНИЯ МЕЖДУ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ АССОЦИАЦИЕЙ РАЗВИТИЯ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В СОГЛАШЕНИЕ О ФИНАНСИРОВАНИИ МЕЖДУ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ АССОЦИАЦИЕЙ РАЗВИТИЯ (ЭКСТРЕННЫЙ ПРОЕКТ ПО COVID-19), ПОДПИСАННОЕ 7 АПРЕЛЯ 2020 ГОДА В ГОРОДЕ БИШКЕК, И СОГЛАШЕНИЯ О ФИНАНСИРОВАНИИ (ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ ДЛЯ ЭКСТРЕННОГО ПРОЕКТА ПО COVID-19) МЕЖДУ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ И МЕЖДУНАРОДНОЙ АССОЦИАЦИЕЙ РАЗВИТИЯ, ПОДПИСАННЫХ 22 ИЮНЯ 2021 ГОДА В ГОРОДЕ БИШКЕК

Принят Жогорку Кеңешем Кыргызской Республики
22 июня 2021 года

Статья 1

Ратифицировать Письмо-соглашение между Кыргызской Республикой и Международной ассоциацией развития о внесении изменений в Соглашение о финансировании между Кыргызской Республикой и Международной ассоциацией развития (Экстренный проект по COVID-19), подписанное 7 апреля 2020 году в городе Бишкек, и Соглашение о финансировании (дополнительное финансирование для Экстренного проекта по COVID-19) между Кыргызской Республикой и Международной ассоциацией развития, подписанные 22 июня 2021 года в городе Бишкек.

Статья 2

Министерству экономики и финансов Кыргызской Республики уведомить Международную ассоциацию развития о выполнении Кыргызской Республикой внутригосударственных процедур, необходимых для вступления в силу вышеуказанных Письма-соглашения и Соглашения о дополнительном финансировании.

Статья 3

Настоящий Закон вступает в силу по истечении десяти дней со дня официального опубликования.

Президент
Кыргызской Республики
г.Бишкек, 2 сентября 2021 года, №107

С.ЖАПАРОВ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИНЕ КАРАШТУУ

УЛУТТУК АТТЕСТАЦИЯЛЫК КОМИССИЯ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИНИН

ЖАРЛЫГЫ

аттестациялык комиссия жөнүндө жобо тиркемеге ылайык бекитилсін.

3. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети өзүнүн че-
чимдерин ушул Жарлыкка ылайык келтирисин.

4. Бул Жарлыктын аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын билим берүү, илим, маданият, спорт жана жаштар белгүмүнө жүктөлсүн.

5. Бул Жарлык расмий жарыяланган күндөн баштап күчү-
нө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Президенти
Бишкек ш., 2021-жылдын 2-сентябрь, №107

С.ЖАПАРОВ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТЕСКЕМЕСИ

Кыргыз Республикасынын Президентинин Жа-
лал-Абад облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлү-
нүн аппараты менен Кытай Эл Республикасынын
Шаньси провинциясынын Элдик Өкмөтүнүн орто-
сунда боордошук мамилелерди түзүү жөнүндө
макулдашунун тиркелген долбооруа принциптүү
эмес мүнөздөгү мумкүн болгон өзгөртүүлөр-
ду жана толуктоолорду эске алуу менен макул-
дук берилсін.

Төрага
Бишкек шаары,
2021-жылдын 2-сентябрь, №165-т
У.МАРИПОВ

■ Ачык айтып, ак сүйлөсөк...

"АСМАН" КУРУЛСА, ӨЛКӨНҮН ӨНҮГҮШҮНӨ ГЕНЕРАТОР БОЛГОН ШААРГА АЙЛАНАТ

Белгилүү болгондой, Ысык-Көлдүн боюна "Асман" деген экологиялык шаар курулат. Долбоордун максаты – Бишкекке жүк көлтирибөөнүң түризмди өнүктүрүүнүң көздөйт. Себеби, Кыргыз Республикасы эгемен өлкө болгондан бери ички мигранттардын агымы негизинен Чүй облусуна жана Бишкекке багытталды. Эске сала кетсек, Кыргыз Республикасында ушу тапта 32 шаар бар. Эгемендик алган 30 жылдан бери өлкөбүздө шаар эмес, бир чакан шаарча да жаңыдан курулбады. Эми элестетип көрөлү: Асман шаарында жалаң электромобилдер менен жүрүүгө болот. Алдыңкы технология менен курулган бала бақчалары, мектептери менен университеттери, заманбап ооруканалары, ден соолуктуу чыңдоо комплекстери, бизнес жана соода борборлору, мейманкалары, муз тебүү сарайы, стадион, концерттик зал, резиденция, банктар жана башкалары бар заманбап шаар. Мындай карасаң жомоктой... Кыскасы, азыркы бишликтин планы боюнча жакынкы 7-10 жылда Ысык-Көлдүн жээгиндеги 4 миң гектар жерде 500 миң киши жашай турган Асман шаары пайда болот. Жаңы калаа Балыкчыга 15 чакырым жакын жерде, Тору-Айгыр айлынына 2 км жетпей курулат.

БОЛО ЭЛЕК НЕРСЕГЕ СЫН КӨБӨЙДҮ

Кыргыздар сынамайга уста болуп алдык. "Ушул кандай болоор экен" деп кылтырып турмай. Буга да себеп бар, анткени өткөн бийликтөр бир ишти баштаса эле "талкаламай, уурдамай, аягы коррупция..." менен элди жалкытып койгон. Туура, кээде

реалдуу сындар айтылууда. Маселен, айрым адистер Ысык-Көлдүн экологиясы кандай болот, андан көре бар шаарларды ондоп, өндүрүштү жандантуу керек деген пикирде.

Ал эми Президент Садыр Жапаровдун кеңешчиси Равшан Сабировдун айтымында, экологиялык жаңы шаар Бишкектин иш маселесин чечүүгө, Балыкчыда токтооп турган өндүрүштөрдү жандандырууга өбелгө түзөт. "Бул жерде экологиялык таза шаар тургузулат. 500 мингэ чейин киши жашаган калктуу пункт болот. Ошол эле мезгилде биз Бишкекти да жөнүлдөткөп көбүз. Ыш маселеси чечилет. Өндүрүш ишканалары иштей баштайт. Мисалы, Балыкчыдагы ун комбинаты миллиондогон тонна ун чыгара баштайт. Токтооп турган цемент заводу ишке кирет. Шаар курууга 2 миллиарддай кирпич керек болот, тиешелүү ишканалар, транспорт түйүндөрү, темир жол жанданат. Тамчыдагы аэропорт чыныгы эл аралык аэропортко айланат", - дейт Равшан

Сабиров. Азыр ушул долбоор боюнча түзүлгөн жумушчу топ дүйнөдөгү жаңыдан курулган шаарлардын тажрыйбасы менен таанышып, сейсмологиялык, экологиялык маселелерди талдап жатат. Ал жумуштар 3 айда бүтүп калары айтылган.

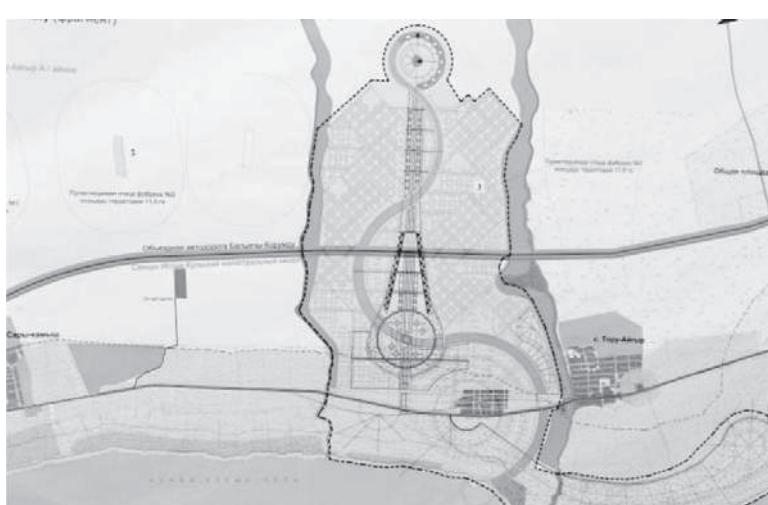
Негизи экологиялык шаар куруу колдоого ала турган заманбап идея. Климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу дүйнөдө азыркы мезгилде ошондой калаалар пайда боло баштады. Алар:

Эмирраттагы Масдар-сити, Жапонияда "Тойота" компаниясы Фудзияма тоосунун жанына курал жаткан шаарлар.

Акыркы кезде коомчулукта: "Бүтүндөй Ысык-Көл облусунда 470 миндей киши жашайт. Бул шаарда 500 мин адам жашаса, канализация системасы жок чоң калаа өзүнчө бир проблемага айланат. Экологиялык шаарлар таштандысыз болушу керек. Маселен, 40-50 мин же 70 мин кишилилк шаар курулат десе ишениүүгө болот. Кыргызстанда миллион адам жашаган – бир эле шаар, ал Бишкек. Маселен, Ош шаарында 300 мингэ жакын, Жалал-Абад шаарында 100 минден ашык, Караколдо 80 мингэ жакын тургун жашайт. Ушуларды ондой албай жатып, 500 мин киши жашай турган жаңы шаар кантит курулат, ал куру кыял", - деген сыйктуу пикирлер көбүрөөк айтыла баштады.

Эске салсак, үстүбүздөгү жылдын 6-июнунда Равшан Сабиров жергиликтүү бийлик өкүлдөрү жана жергиликтүү тургундар менен биргеликтө Асман шаарын куруу боюнча өкмөттүк жыйын өткөрөн, колдоого ээ болгон. Расмий маалыматка караганда, "Асманды" курууга болжол менен 20 миллиард АКШ доллары кетет. Сабиров долбоор жеке инвестициялар тартыларын, азыр эки инвестор менен сүйлөшүүлөр жүргүп жатканын айткан. Курулуш 3 айдан кийин башталышы мүмкүн. Өкмөт тарабынан жаңы шаар курууга берилет деген 4 миң гектар жерде жалпы 641 субъект бар. Анын ичине 134 жер участогу, Айыл чарба жерлерин кайра бөлүштүрүү фондунан таандык 56 гектар, тоокой чарбага тиешелүү 127 гектар, коруктун балансындағы 120 гектар жер аянты кирет. Ошондой эле коншу Тору-Айгыр айыл элинин сугат жерлери да жаңы шаар курулат деген жерде жайгашкан. Кызыл-Өрүк айлындағы 62 түтүн эл курулуштарын токтолуп, Өкмөттүн жообун күтүп отурат. Күтүп эле олтурбай, азыркы мезгилде айрым айыл тургундары жаңы калаанын курулушуна каршы боло баштاشты.

АСМАН БОРБОР БОЛОБУ?

Иысык-Көл эбак эле Кыргыз Республикасынын туристтик "Меккесине" айланган. Жайдын күнү мүмкүнчүлүгү болгон жарандарбызы көгүлтүр Көлдө эс алганга ашыгат. Чет өлкөлөрдөн да миндеген туристтер келет. Иысык-Көлдүн кыргыз туризминин локомотиви десек ашыкча болбайт. Демек, Көл жээгиндеги айылдарды, шаарларды өнүктүрсөк, туристтердин көлүү агымы мындан дагы көбөйт. Аны менен жергиликтүү элдин

жашоосу жакшырып, өлкө экономикасына да олуттуу пайда түшөт. Ушул жагынан алганда дөле Асман шаарынын курулушун колдогонубуз он. Ал Балыкчы шаарына жакын, келечекте экөө бириге турганы да көрүнүп турат. Учурда Балыкчы шаарынын Кочкорго кайра кеткен жолунун тегереги Түштүк Кореянын или компаниясына берилип, алар жакынкы келечекте жөнөлдөрүлүп унааларын чыгарууну көздөп жатышат. Кандай болбасун Балыкчы өнүгүүгө кайра бет алды. Анын устүнө 2023-жылы Түндүк-Түштүк атаандаш жолу бүтүп калса, Балыкчынын өнүгүүсү андан бетер тездейт.

УЛУУ ДЕМИЛГЕ...

Эми бир жакшылап ойлонуп көрөлүчү. Эгерде Асман борбор болсо, анда Жалал-Абад шаары менен борбордун аралыгы 440 чакырымдай болмок. Бул экономикалык зор үнөмдү пайда кылат. Кыскасы, жакынкы келечекте курула турган Асман шаары менен Балыкчы турган аймак – Кыргызстандын борбору боло турган жер. Азыр Асман шаарын туризмийк, экологиялык кала болот дегенден улам көптөгөн жактырган, жактырган пикирлер пайда болууда.

Ал эми: "Асман шаарынын куруулуп бүтүшү менен Кыргыз Республикасынын борбору ушул жакка жылат, 500 мин адам жашаган ал шаар Балыкчы менен Биримдөй", - дегенде маселе мамлекеттик деңгээлдеги өтө олуттуу мүнөзгө өтмөк. Кыргыз Республикасынын бүткүл эли жаңы баш калааны куруу үчүн бирдиктүү кыймылгага келмек. Албетте, талкуулар, карама-каршылыктар көп болот. Бирок, дал Астанага оқшоп, Асман шаары да бара-бара бүткүл өлкөнүн өнүктүрүү генераторуна айланмак. Маселенин ушундай багытта койгондо – болуулу демилге болмок.

Казакстандын тажрыйбасы көрсөткөндөй, борбор шаарды курууга өлкөнүн жалпы эли көтөрүлмөк. Азыр Балыкчыга чейин темир жол бар, Тамчыда эл аралык аэропорт жайгашкан, мелтирип көгүлтүр көлүүзү турат. Түндүк-Түштүк атаандаш жолу 2023-2024-жылдары бүттөт. Кандай болгон күндө да жаңы борбор калааны курууга бардык шарттар бар. Мына ошондогана Бишкек оор жүктөн чындалап күтүлмөк. Иысык-Көл өнүгүүгө кайра олуттуу кадам таштамак.

Азизбек ЧАМАШЕВ

■ Айыл чарбасынын алгылыктуу келечеги

Акыркы жылдары таза тамак-аш азыктарын өндүрүү, ага түздөн-түз байланышкан органикалык айыл чарбасы жөнүндө абдан көп сөздөр болуп жатат. Ошондуктан, алгач “органика”, “органикалык айыл чарбасы” деген эмне экенин түшүндүрө кетсөн? Алар көп жылдан бери жүргүзүлүп келе жаткан салттуу айыл чарбасынан эмнеси менен айырмаланат?

Органикалык айыл чарбасы деп, жалпы эле дыйканчылыкта, мал чарбасында, балык өстүрүүдө негизги көңүлдүү айлана-чойрөнүн бүтүндүгүн сактоого багытталган табигый ыкмаларды колдонуу менен чарбачылыкты жүргүзүүнү айтбыз. Жөнөкөй тил менен айтканда, мындай чарбачылык жүргүзүүдө химиялык-синтетикалык жасалма заттар (жасалма жер семирткичтер) талтакыр пайдаланылбайт. Тескерисинче, табигый органикалык жер семирткичтер, пайдалуу курт-кумурскалар, микроорганизмдер, кошуулма заттар пайдаланылат. Органикалык айыл чарбасынын эң негизги өзгөчөлүгү жана багыты – таза азык өндүрүү менен адамзаттын саламаттыгын жана жердин, суунун, абанын, деги эле курчап турган чойрөнүн экологиялык бүтүндүгүн сактоо болуп эсептелет. Анткени, көп жылдар бою жогорку түшүмдүүлүктүү алуу максатында баш аламан химиялык-синтетикалык заттарды пайдалана берүү кыртыштын түшүмдүүлүгүн кескин төмөндөткөн. Аягында көптөгөн уулуу, зыяндуу заттардын калдыктарынын топтолушу курчап турган чойрөнүн гана зыянга учуратпастан, адамдарда ар түрдүү оорулардын пайда болушуна алып келди. Ошол себептен учурда органикалык айыл чарбасын жайылтууга жана өнүктүрүүгө зор талап келип чыкты. Кыскасы, “таза тамак-аш жесен, өмүрүн узун болот” – деген сөздүн чындыгы далилденди.

– Демек, таза азык-түлүк өндүрүү менен аларды экспортко чыгарса да болобу?

– Албетте, биздин өлкөбүз органикалык таза азыктарды өндүрүүнү көбөйтүү менен өзүнүн экспортко чыгуу мүмкүнчүлүгүн жогорулата алат. Андан сырткары, биздин республиканын жаралтылышинын табигый таза шарттары, географиялык абалы органикалык айыл чарба өндүрүшүн өнүктүрүүгө толук туура келет. Ошол себептен азыркы учурда миңистрлик айыл чарба тармагындағы артыкчылыктуу багыттардын бири катары – органикалык өндүрүштүү өнүктүрүүнү тандап алды.

– Ушул багытта элтеги эле, аймактардагы айыл калкына кандай түшүндүрүү иштери жүргүзүлдү? Жалпы мамлекеттик деңгээлде кандай ишчаралар аткарылганына да токтоло кетсөн?

Учунчү багыттагы иштерди айта турган болсом, органикалык

– Эң алгач 2017-жылы Кыргыз Республикасында органикалык айыл чарба өндүрүшүн 5 жылда өнүктүрүү боюнча концепция иштелип чыгып, кабыл алынган. Ал эми 2019-жылы февраль айында биринчи жолу органикалык айыл чарба тармагындағы мамлекеттик саясатты жүргүзүү жана аны ишке ашыруу максатында Органикалык айыл чарба департаменти түзүлдү. Ал эми май айында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан “Органикалык айыл чарба өндүрүшү” жөнүндө мыйзам кабыл алынды. Учурда департамент тарабынан органикалык айыл чарба өндүрүшүн өнүктүрүү тармагындағы мамлекеттик саясатты ишке ашыруу үчүн үч бағыттагы иштер аткарылып жатат.

Биринчи багыт: тармакты укуктук-ченемдик акт世界一流 менен камсыз кылуу жана мыйзамдарды ишке ашыруу боюнча органикалык айыл чарбасын түзүүгө оттүү. Бул багытта органикалык өндүрүүчүлөрдү каттоо иштери аткарылып, органикалык чарбачылыкты жүргүзүү тартиби жөнүндө эрежелер иштелип чыкты жана бекитилди. Андан сырткары, Кыргыз Республикасынын органикалык өндүрүшүнүн улуттук стандартты иштеп жатат. Аталаң стандартка ылайык органикалык азыктарды өндүрүүдөн баштап таңгактоо, маркировкалоо, сатуу, кайра иштетүүгө чейин коюлган талаптар эл аралык нормаларга шайкеш келтирилди.

Экинчи багыт: республикада дыйкан-фермерлерди органикалык айыл чарба технологияларына окутуу жана маалымат менен камсыз кылуу. Бул багытта азыр департаменттин облустардагы бардык филиалдарында окуу борборлору уюштурулуп, органикалык чарбачылыкта оттүүгө кызыккан дыйкан-фермерлер үчүн үзгүлүткүсүз окуу-семинарлары откөрүлүүдө. Окуу борборлору органикалык чарбачылыкта кыртышты иштетүүнүн, жер семирткичтерди, азыктарды өндүрүүнүн, биокаражаттарды пайдалануунун эрежелери, талаптары жөнүндө методикалык көрсөтмө куралдар менен камсыз болушкан. Андан сырткары, ар бир облуста 7 pilottuk лицеилер тандалып алынып, алардын базасында органикалык айыл чарба боюнча ресурсук борборлору уюштурулган. Ал жерлерде да жергилитүү дыйкан-фермерлер үчүн окуулар өткөрүлөт. Учурда республика боюнча органикалык өндүрүш жөнүндө маалымат базасын түзүү үчүн органика өндүрүшү менен алектенүүчүлөр бирдиктүү реестрге катталышууда. Ошонун негизинде санариптештируү менен электрондук маалымат базасы түзүлүп жатат.

Учунчү багыттагы иштерди айта турган болсом, органикалык

Жанаркан БАКИРОВА, Органикалык айыл чарба департаментинин Чүй территориялык филиалынын директору:

“ТАЗА ТАМАК-АШ ЖЕСЕН, ӨМҮРҮН УЗУН БОЛОТ”

Азыркы учурда бүткүл дүйнөдө таза тамак-аш азыктарын өндүрүү негизги маселеге айланды. Анткени, адамдар көп оорубай, узак жашагысы келет. Өнүккөн өлкөлөрдүн бардыгында ушул маселе алдыңкы орунда турат. Алар жарапдарынын канчалык дени сак болсо, өлкөнүн ар тараптуу өнүгүшүнө ошончолук мыкты шарт түзүлөрүн эбак аңдашкан. Акыркы мезгилде Кыргыз Республикасында да ушул маселеге каттуу көңүл бурулууда. Жарапдарыбызды таза тамак-аш азыктары менен камсыз кылуу – органикалык өндүрүштүү өнүктүрүү аркылуу чечилет. Ушул маселелердин тегерегинде жеткиликтүү маалымат алуу үчүн Кыргыз Республикасынын Айыл, суу чарба жана аймактарды өнүктүрүү министрлигине караштуу Органикалык айыл чарба департаментинин Чүй территориялык филиалынын директору, Кыргыз Республикасынын айыл чарбасынын отличниги Жанаркан Бакирова менен маектешти.

азыктарды өндүрүүнү жогорулатууга шарттарды түзүү үчүн 2021-жылдан баштап органик-фермерлерди колдоо максатында жеңилдетилген насыялар бериле баштады. Ал эми 2019-жылдан баштап Кыргыз Республикасында органикалык таза азыктүлүктөрдү өндүргөн фермерлерди колдоо максатында KOICA эл аралык кызматташу агенттигинин колдоосу менен Ысык-Көл облусунда суммасы 5 (беш) млн АКШ доллары болгон органикалык картошка, жашылча мөмөжемиштерди өндүрүү боюнча “көшүмчө нарк чынжырча системасы” жайылтылып жатат. Бул системада органикалык өндүрүштүүн талаптарына ылайык кыртышты даярдоодон баштап, кайра иштептеги сатууга чейинки ишчаралардын баары камтылат. Ал система учурда Ысык-Көл облусун 3 pilottuk айылында ишке ашырылып жатат. Андан сырткары, республика боюнча органикалык азыктарды өндүрүү технологияларын жайылтуу максатында республика боюнча 105 pilottuk чарбалар жана 21 органикалык аймактардын мүчөлөрү азыркы учурда органикалык өндүрүштүү стандарттарына ылайык органикалык таза азыктарды өндүрүп жатышат.

– Учурда фермерлерди биокаражаттар менен камсыз кылуу кандай жүрүп жатат?

– Албетте, органикалык азыктарды өндүрүү үчүн фермерлерди биокаражаттар менен камсыз

колдонуу керек. Ошондуктан, биз дыйкан-фермерлер менен келишимдин негизинде алдын ала иштешүүгө дайым даярыз. Да-гы белгилеп кетүүчү жагдай: бизде өндүрүлгөн биокаражаттар зыяндуу организмдердин табигый душманы болгондуктан, айлана-чойрөгө жана адамдарга эч кандай зыяндуу таасири жок. Биздин биокаражаттар чет өлкөдөн келген биокаражаттарга каратанда 5-10 эсеге арзан. Мынай арзан болушунун максаты – дыйкан-фермерлерди колдоо болуп эсептөлөт.

– Ушул сиздерде өндүрүлгөн биокаражаттар менен республика боюнча бардык дыйкан-фермерлерди камсыз кылуу мүмкүнчүлүгү барбы?

– Тилекке карши, биздин мүмкүнчүлүктөрдөн айдан чектелүү. Со-вөттер Союзу мезгилинде республика боюнча 70тен ашун биолабораториялар жана биофабрикалар болгон. Эгемендик убагын-дагы менчиктештириүүлөрдөн кийин тортөө гана калган. Ал эми азыркы учурда жети облуста бирден уюштурулду. Бирок, бардык дыйкан-фермерлерди биокаражаттар менен камсыз кылуу мүмкүнчүлүгү дала жетишпейт. Ошол себептен биз жеке-сезондук биолабораторияларды уюштуруу сунуш кылып жатабыз. Региондордогу кээ бир таза азык өндүрүп, бутуна турган чарбаларда сезондук биолабораториялар уюштурулуп, иштеп жатат. Биз аларга кадр окутуу, биокаражаттардын энелик материалдары менен камсыз кылуу боюнча жардамдарды беребиз.

– Өлкөбүздүн өнүгүүсү жана элибиз үчүн жакшы иштерди жасап жатыпсыздар. Албетте, жаңы иште тооскоолдуктар жана көйгөйлөр да болот. Маектин соңунда ушулар туурасында да айта кетсөнiz.

– Азыркы учурда ички рынокто сертификатталган (мыйзамдуу уруксат алган) органикалык азыктарды сатуу боюнча кейгөй бар. Себеби, өлкө боюнча был багытта сертификат бере турган орган жок. Буюрса, жакында уюштурулуп, иштеп жатып, жергилитүү дүкөндөрдө мыйзамдуу уруксаты бар органикалык азыктар сатыла баштайт. Андан сырткары, биздин фермерлердин органикалык азыктарды мамлекеттик сатып алуу аркылуу мектептерге, ооруналарга сатылса, орган-фермерлер мындан да көбөйтэлээ. Чет жерден келген эксперттердин айтуусу боюнча: жалпы айыл чарба аянттарынын 70%дан жогору бөлүгү өзүнөн өзү органикалык болуп эсептөлөт. Анткени, мурдагы колхоз, совхоздор жоюлуп, тоо этегиндеги жана алыссы районында элдер химиаттарды көп жылдан бери пайдаланышпай калышты. Ошол себептен, республикалык деңгээлде мониторинг жасалып, Кыргызстандын “органикалык карасты” түзүлсө, анда биздин өлкөнүн чыныгы органикалык айыл чарбасынын өнүктүрүү даремети аныкталмак. Тилекке карши, билүү көп каражат талап кылгандыктан азыркынча доноорлорго гана сунуштар болууда. Бирок, алган багытыбыз турганда, талбай иштей беришибиз керек.

– Азыркы учурда ички рынке сертификатталган (мыйзамдуу уруксат алган) органикалык азыктарды сатуу боюнча: жалпы айыл чарба аянттарынын 70%дан жогору бөлүгү өзүнөн өзү органикалык болуп эсептөлөт. Анткени, мурдагы колхоз, совхоздор жоюлуп, тоо этегиндеги жана алыссы районында элдер химиаттарды көп жылдан бери пайдаланышпай калышты. Ошол себептен, республикалык деңгээлде мониторинг жасалып, Кыргызстандын “органикалык карасты” түзүлсө, анда биздин өлкөнүн чыныгы органикалык айыл чарбасынын өнүктүрүү даремети аныкталмак. Тилекке карши, билүү көп каражат талап кылгандыктан азыркынча доноорлорго гана сунуштар болууда. Бирок, алган багытыбыз турганда, талбай иштей беришибиз керек.

Азизбек ЧАМАШЕВ

Келечек

«БИЛИМ, ТАРБИЯ - КУШТУН ЭКИ КАНАТЫ СЫЯКТУУ»

Таластагы эл аралык "Сапат" билим берүү мекемесинин "Манас Ата" лицейинин бүтүрүүчүсү быйыл республика боюнча жалпы тестирлөөдө мыйкты көрсөткүчкө жеткен 50 бүтүрүүчүнүн бири болду. Негизи жыл сайын ар кайсы предметтердөр боюнча олимпиадаларда жана ЖРТда аталаң лицейдин окуучулары жакшы ийгиликтерге жетишшип келет. Биз бул лицейдин билим берүүдөгү ийгилик сирларына кызыгып, окуу жайдын мүдүрү Аслан Ахмет Руфаи менен маектештиши.

- Аслан мырза, айтсаңыз, лицейде эмне жаңылык бар? Быйылкы бүтүрүүчүлөр кандай жыйынтыктарды көрсөтүштү?

- Албетте, жылдагыдай эле бүтүрүүчүлөрдү уябыздан учурдук. Алардын ар бирине ақыркы З жылында катуу көңүл бурулуп, алар бара турган окуу жайлар алдын-ала билинип калат. Биздин бир бүтүрүүчүбүз республика боюнча ЖРТнын жыйынтыгы боюнча эң мыйкты 50 бүтүрүүчүнүн катарына кирди. Андан тышкary, бир катар бүтүрүүчүлөрүбүз чет өлкөлүк жана өлкөбүздөгү алдыңкы ЖОЖдорго студент болуп кабыл алышты.

- Сиздерде жылнын республикасыздагы окуу жайлардан тышкary чет өлкөдөгү жогорку окуу жайларга бүтүрүүчүлөрдүн 30-40 пайызы тапшырып окуп кетишет. Негизи аларды лицейден кандайча даярдайсыздар? Тилди так илимдер менен айкалыштырую оной эмес.

- Биздин лицейлерде дүйнөдөгү заманбап билим берүү агымынын талаптарын эске алуу менен билим естүүрүү, аны колдонунун жолдорун так көрсөткөн атайын программаларбыз бар. Мисалы, биз баланы жалпылап окута бербейбиз. 10-класка келгенде келечек аныкташыбыз керек. Ал келечекте ким болот? Эмнеге жондомүү бар? Кайсыы багытка даярдың көрүш керек? Аны эртеп тараптап, ошол багытка терендешип окутабыз. Бала мектептен эле келечек кесибин аныктаап, ар бир баланын аныкташкан кесибина карата багыттуу даярдың көрүш керек. Мисалы, бир окуучу химия же алгебрага кызыгуусу күчтүү, же экинчи бир окуучу физикага кызыгат же биология. Келечекте колдоно турган кесибинин пайдубалын биз ушул мектеп партасынан эле бекемдейбиз. Бала 10-класка келгенде профилдик программа менен кошумча билим алыш баштайт.

Ақыркы жылдарды лицейде "College Counseling" программасы иштеп жатат. Бул программа балдарды дүйнөлүк мен деген атактуу 100 окуу жайдын эшигин ачууга жардам берет. Бизде төрт тилде: кыргыз, орус, түрк, англий тилинде окутулат. Чет өлкөнүн окуу жайларына тапшыруу үчүн англий мыйкты билиш керек. Сапат лицейлеринде англий тили бонча TOEFL, информатика боюнча ICDL борборлору бар. Даярданып жаткан бала белгиленген учурунда тез-тез сынак тапшырып, деңгээлин аныктаап, англий тил, информатика боюнча атайын сертификат алат. Чет элдик окуу жайларга сынак жыл башынан башталат. Биздин мугалимдер ошол жакка тапшыра турган балдардын тийиштүү документтерин топтоот, документтерди сынакка жиберилет, алар менен тыгыз байланышта турабыз. Жиберген документтерге он жооп алсак, бала ошол окууга тапшырат. Кээде балдарбыз ал окуу жайлардан 100 пайыз акысыз гранттык,

булар эркек балдар. Өсүп жаткан организм. Булар азыр бир гана жакшы тамак менен дене боюн чыцай турган курагын эске албасак, анда биз табиятка чыккынчы болуп калабыз. Укуктары чектелбесин, бирөө жакшы, бирөө жаман кийинип төңчилик болбай калбасын деп өзүбүз бирдиктүү форма менен камсыз кылабыз. Баланы биринчи көзекте инсан, коомду өнүктүргөн, пайда көлтириген көректүү адам кылып тарбиялаш биздин милдетибиз. Ал учун билим берүү менен чектелсек аз, күштүн эки канаты сыйктуу билим менен тарбия мектеп жашынан бир берилиши керек. Бул иште биз өзүбүз жетишпейбиз, ата-эне толук катышуусу керек. Стол сыйктуу бир буту мугалим, экинчи буту окуучунун аракети, үчүнчү буту ата-эне болот. Класстарда экиден жетекчи. Бири билим берсе, экинчиси тарбия таалим, журумтурмдарына жооп берет.

- Сиздерде түрк, англ ис аナン оруس тилин көбүрөөк окутуп, кыргыз тилин окутпайт деп сыйнап жүрүштөт. Негизи эле кыргыздын улуттук көрөңгөсүнө кандай карайсыздар?

- Бизде кыргыз класстар бар, бирок ақыркы жылдары орус тилиндеги класстар көбейдүй. Анткени, ата-энелер өздөрү суранышат. Түрк тили - экинчи тил катары, англий тил негизги тил катары окутулат. Бирок, этап боюнча тил колдонууга өтөбүз. Мисалы 7-8-класстан тартып биздин балдар эл аралык олимпиадаларга барышы керек. Ошон үчүн биз англий тилинде сабактарды өтөбүз. Англий тилинде олимпиадаларга даярдайбыз. Ал эми кыргыздын улуттук көрөңгө-мурастары биздин лицейдин негизги иш-чараларынан биринчи орунда турат. Ар бир улут бала кезинен өзүнүн үнгүсүн, тарыхын, салтын билип өсүшүш керек. Биз ата-энелер, мамилекет ишенип берген жоопкерчилики аксатпашибыз зарыл. Кыргыздын салттарын балдарга таанытууда жергиликтүү театр менен жакшы иштешебиз, костюмдарды суралып турабыз. Андан тышкary, кыргыздын чыгаан уулу Чыңгыз Айтматов сыяктуу жазуучуларынын, өнер адамдарынын чыгармаларын тааныштырып, ата-энелер менен дагы атайын иш-чараларды маал-маалы менен уюштуруп турабыз. Улуттук мурас ар бир улуттун улут экенин үнгүсү, ал ар бир баланын көкүрөгүндө азык катары жашаш керек, бала ошолорду таанып, билип чоңошуу кажет.

"Манас Ата" лицейинин директорунун окуу иштери боюнча орун басары РИТА МЕДЕТОВА:

«АТА-ЭНЕЛЕР БАЛДАРЫН ОРУС КЛАССКА БЕРҮҮНУ КААЛАШАТ»

- Рита айым, лицейге окуучуларды кандай кабыл аласыздар?

- Биз 1-класстан тартып алабыз. Каалоочулар келип, акчасын төлөп окута берет. Быйыл 1-класка 50 окуучу алдык. Эки класс түзүлдү. Экөө төн орус тилинде билим берчү класстар болду. Былтыр кабыл алган класстарбыз дагы орус тилинде класстар.

- Кыргыз класстар жокпу сиздерде?

- Бизде 6-класстан 11-класка чейин кыргыз класстар бар. Бирок тилекке каршы, ақыркы жылдары биз биринчи класстарга жалаң гана орус тилдүү класстарды түзүп жатабыз. Бизде башталгыч билимди кыргыз тилиндеги сабактарды түзүп жатабыз. Бизде башталгыч билимди кыргыз тилиндеги сабактарды түзүп жатабыз. Бирок, келген 50 ата-эненин 48и орус класс керек деп айтыштад. Эмнеге десек, орус тилин мыйкты билсе, жакшы ишке орношот дешет. Ошондуктан ақыркы жылдары 1-класка орус класстарды түзүп, орус тилдүү мугалимдерге иш берилип жатат.

- Мугалимдерди кантит тандайсыздар?

- 1-класстан тартып орууча, анатуркчо, англий сабактар кирет. Кийинчөрөк жогорку класска барганда дүйнөлүк олимпиадаларга жатыштырабыз. Ошондуктан англий тили керек. Мугалим англий тилин үйрөнгөн эмес, өзү алып жүрүүчү болсо окуучу жакшы. Ошондуктан биздин лицей чет өлкөлүк мугалимдерди чакырып турушат. Биринчиден, англий тили билсек, анатуркчиден, мугалим катары окуучулар менен иштеше билиши маанилүү. Анткени, сырттан окутуу үчүн бир мугалим тилди мыйкты билет, бирок, мугалим катары окуучулардын ишеничине кире албай койду. Биз Бишкектеги башкы көңсебизге билдирилдик. 1-2 жылдан кийин башка жакка каторулду. Тилди мыйкты билип, педагогикалык таланты дагы мыйкты мугалим

болбосо, балдардын чет тилдерди үйрөнүү жөндөмүн аксатып алабыз. Ата-энелер дагы бир нерсеге көнүл бурбай жатышат. Кыргыз класстарга берсе балдары азыркыдан дагы көбүрөөк ийгиликке жетишмек. Себеби, үйде, тегерегибиз кыргызча сүйлөштөт. Бизди динди дагы окутат деп да айтып жүрүштөт. Мен 15 жыл облустагы мамлекеттик мектептерде мугалим болуп иштедим. Менин иш тажкыбам динге басым жасабаган билим берүү туутумунда калыптанды. Мен светтик мамлекеттин мугалимим катары динге балдарды сугарып окууга катары чыгам. Бул лицейде дин жонундө окутулбайт. Мугалимдерге шарттын баары түзүлгөндүктөн мында жетекчилер мугалимдин сабагынын сапатын гана карайт. Ашыкча сез жок. Бул мугалимдин изденүүсүнө, тынч өз иши менен алек болуусуна мыйкты шарт.

- Сиздерде окуу үчүн аки төлөнёт, ошон үчүн мыйкты шарттар мыйкты түзүлгөн. Ошондой эле аки төлөбөй окуган да балдар барбы?

- "Сапаттын" лицейлерине акча төлөп окуса эле аны кандайдыр күргүштөп коммерциялык пайда көрөн окуу жай деп эсептеген туура эмес. Ата-эне төлөгөн каражаттар балдарды эртеден кечке окутуу, жатаканада кармоо, мугалимдерге төлөө, шартты жакшыртуу сыйктуу иштерге жумшалат.

Балдар 1-класстан 6-класка чейин күнүнө эртөн мененки 8ден кечки 4кө чейин келип-кетип окуп жүрүштөт. 6-класка келгенде сынак тест тапшырышат. Эгерде тийиштүү балл алса 100 пайыз, 50 пайыз, 25 пайыз женилдиктерди алышат. Ошондой эле биз апрель айында жылына облустагы бардык мектептерди кыдырып, 6-класстын окуучуларынан билими боюнча тест албай койду. Биз Бишкектеги башкы көңсебизге билдирилдик. 1-2 жылдан кийин башка жакка каторулду. Тилди мыйкты билип, педагогикалык таланты дагы мыйкты мугалим беребиз. Бул боюнча облустук билим берүү мекемелери менен келишимдер бар. Мисалы, 2020-2021-жылдардын 84 пайызы женилдиктер менен окушат. Арасында 23 бала 100 пайыз, 39 бала 70 пайыз, 40 бала 35-50 пайызы женилдиктер алган. 54 бала 25-35 пайыз, 279 бала 10-25 пайызы женилдик алган. Мыкты окуган, бирок төлөгөнгө шартты жок балдарга сөзсүз женилдик болот. Ата-энеси жок же көп балалуу үй-бүлөнүн балдары болушу мүмкүн. Эн башкысы, сабагынан мыйкты болуш керек. Мыкты окуучуну үйүнө барып ата-энесинен 100 пайыз, 50 пайыз бекер окуусун деп суралып алган окуучуларбыз бар.

Салика АБДИЕВА

■ Тилибизге жан дилибизди берели

АКАДЕМИКТЕРДЕН уучубуз куру эмес

Жакында Кыргыз улуттук илимдер академиясынын жаңы академиктери жана корреспондент-мүчөлөрү шайланышты. Алардын арасында академик болуп шайланган мен мындан 50 жыл мурда тааныган Сыртбай Мусаев да бар. Ал убакта биз жаңыдан орто мектепти бүтүргөн 18 жашка толуп толо элек, университеттин филология факультетине өтсөм экен дегенде ак эткендөн так эткен республиканын туш тарабынан келген балдар элек. Жатаканада жашайбыз. Совет учурунда студенттик күндөр гана эмес,abituriyentтик күндөр да ары кызықтуу, ары унутулгус, жаштыктын эң кыялкеч учуру болор эле. Ошондо Сыртбайдын ак шым, ак көйнөк кийиш алты көйрөндөнө жүргөнүз исимде.

Тагдырдын буйругу экен. Мен ошол жылы филфакка отпөй калдым. Себеби, ал учурда филфакка отүш өтө кыйын эле. Кыргыз тили жана адабияты сабагынын мугалими болом дегендер ушунчалык көп белем, 1 орунга 10дон абитетириент туура келчү. Отүш учүн уч сынактын экөөнөн “5”, бирөөнөн “4” деген баа альышын керек болчу. Анда таанышын болбосо отпайсүң деп ачык эле айтышчу. Менин таанышым да болбоду, эки “5”, бир “4” бааларын да алалбадым. Айла жок айылга кеттим. Андан соң, эки жыл аскердик кызмат отөп келип, жаңыдан ачылган филология факультетинин журналистика бөлүмүнө тапшырып, кудай жалгаг отүп кеттим. Баягы менин менен тапшырып, отүп кеткен балдар-кыздар 4-курс болуп калыптыр. Абитуриент кезде таанышкан Назаркул Ишкеев менин унуктан эмес экен, филфактын коридорунан жолугуп калып, өзү учурашып “Жакшы отүп алыпсың, азаматсың” деп кубаттады. Миндан элүү жыл мурда абитетириент кезде таанышкан ошол Назаркул Ишкеев да жакында Улуттук илимдер академиясынын корреспондентмүчесү болуп шайланды. Ал Сыртбай Мусаев менин бирге очку. Мен баягы абитетириент кезде мага койрөндөй корунгөн Сыртбайдын жакшы окуган студенттердин бири экенин укканымда бир аз таң калгандай болдум. Кийин анын илимге баш оту менен киришип, кыргыз тили илими жаатында кандидаттык диссертациясын жактаганын укканымда ичимден сыйласп калгам. Кийин экөөбүзгө таанышшу мүмкүнчүлүгү болуп калып, абитетириенттик күнлөрдө да эстегенбиз

Ал докторлук диссертациясын да жактады. Илимий изилдөөлөрү кыргыз тилин илимий теориялык жана практикалык, тарыхый лексикологиялык маселелерине, калыптанышы жана өнүгүшү, сөз маданияты, синтаксистик моделдештируү, семантика, лингвопоэтика, орфография ж.б. маселелерге арналып, 250дөн ашык илимий – методикалык жана илимий-публицистикалык эмгектерди жарыкка чыгарды. Париждин эл аралык “SPI Алтын медалы”, Кембrij университетинин алтын медалы менен сыйланган. Көрүнүп тургандай Сыртбай Мусаев жөн жеринен УИАнын коореспондент-мүчөсү, андан соң академиги болуп шайлантаптыр. Мындан сырткary, Сыртбай Мусаев бир топ жогорку денгээлдеги кызмат орундарында да иштеди. Алардын ирилери тектөөгө коомдук ишмерлер, ақындар, адабиятчылар ж.б. келип турушкан. Ал эми салыштыруу иретинде айта турган болсок Казакстанда мындай мекемени жалаң окумуштуу тилчилер башкарып келишкен. Ошондуктан, Сыртбай Мусаевдин улуттук комиссияга жетекчи болуп келиши муз ордунан жылгандай таасир калтырат. Адис деген адис эмеспи. Ага кай жерде кандай көйгөй бар экени көрүнүп турат. Айтмакчы совет мезгилинде кыргыз тилин өнүктүрүүгө арналган атайын мамлекеттик мекеме деле иштеген эмес. Бирок, азыр ойлосом совет мезгилинде орус тилинин ролу збегейсиз зор болгондуугуна караастан кыргыз тили жакшы өнүккөн экен. Бул оюмду тастыкташ учун алыска барбай эле Сыртбай Мусаевдин өзүн мисалга тартсак болчудай. Ал советтик

катары К.Карасаев атында-
гы БГУнун ректору, КТРК-
нын президенти кызматта-
рын айтсак болот.

Үстүбүздөгү жылы Сыртбай Мусаев КР Президентине караштуу Мамлекеттик тил жана тил саясаты улуттук комиссиясынын терагасы болуп дайындалды. Андан көп узабай экөөбүз COVIDге каршы эмдөө откуп жаткан жерден кайрадан жолугушуп калдык. Мен аны жаңы кызмат орду менен күттүктасам, мамлекеттик тил комиссиясында аткарылбай келе жаткан жумуштардын аябай көп экендиң айтып башын мыкчыгандай болду.

Таң қалыптыусу Сыртбай Мусаевге чейин бир да жолу мамлекеттік тил комиссиясының башына тиличи адис келген эмес экен. Аны же-тектөөгө коомдук ишмерлер, ақындар, адабиятчылар ж.б. келип турушкан. Ал эми салыштыруу иретинде айта турган болсок Казакстанда мындан мекемени жалаң окумуштуу тилчилер башкарып келишкен. Ошондуктан, Сыртбай Мусаевдин улуттук комиссияга жетекчи болуп келиши муз ордунан жылгандай таасир калтырат. Адис деген адис эмеспи. Ага кай жерде кандай көйгөй бар экени көрүнүп турат. Айтмакчы совет мезгилинде кыргыз тилин өнүктүрүүгө арналган атайын мамлекеттик мекеме деле иштеген эмес. Бирок, азыр ойлосом совет мезгилинде орус тилинин ролу эбегейсиз зор болгондугуна кара-бастан кыргыз тили жакшы өнүккөн экен. Бул оюмду тастыкташ учун алысса барабай эле Сыртбай Мусаевдин өзүн мисалга тартсак болчудай. Ал советтик

мезгилде орто мектепти, андан соң университеттин филология факультетин бүтүргөн жана дал ушул учур анын келечекте кыргыз тили илими багытында академиктик даражага жетишине түрткү болгондугу, айрыкча ага К.Юдахин, Б. Юнусалиев, К.Карасаев, Б.Орузбаева, Ж.Муканбаев, К.Иманалиев, А.Акматов сыйктуу кыргыз лингвистикасынын дөө-شاаларынын тийгизген таасири зор болгондугу талашсыз деп ойлойм.

Кыргыз тилинин советтик мезгилде жакшы окутулушунун аргументи катары бир мисалды айта кетейин. 1971-жылы бүгүнкү күндөгү академик Сыртбай Мусаев, УИАнын корреспондентмүчөсү Назаркул Ишекеев жана мен сыйктуу жүздөгөн абитуриенттер филология факультеттине оттүү учун кыргыз адабиятынан сочинение жазганбыз. Ал убакта сочиненини жалаң гана филология факультеттеги оттүү учун эмес юридика, экономика, тарых ж.б. факультеттерге тапшыргандардын баары жазышчу. Ошондуктан жогорку окуу жайына оттүү учун окуучулар жапырт мектептө кыргыз тили жана адабияты сабактарынайрыкча көнүл бурушчу. Мектеп окуучулары фонетикалык, морфологиялык жана синтаксисттик талдоону жадыбал жаттагандай терең үйрөнгөнгө аракет жасашчу. Азыркы учурда кырдаал таптакыр өзгөргөн. Жогорку окуу жайларында сочинение жазуу боюнча кириш экзамени жоюлган. Себеби, сыйкытын баары тестирлөө аркылуу оттүүдө. Мектептерде кыргыз тили сабагын окутууда согулундаган десем болот. Анын жыйынтыктарын

күндөлүк турмушубузда кадам сайын көрүүдөбүз. Азыр китепти да, гезитти да интернет алмаштырды деп жатбыз. Интернет желелеринде, рекламаларда, жада калса ири телеканалдарда жазылган кыргызча тексттердеги толгон-токаз каталарды көргөндо, бүгүнкү күндөгү кыргыз тилинин деңгээли ушуга жеттиби деп кейийисин. Жарандарыбыз кыргыз тилинин грамматикасына таптакыр көңүл бурбай жоопкерсиздик мамиле жасап калышты. Жаштарыбыз болсо кыргызча китеп, гезит окууну убакытты максатсыз текке кетирүү деген ой жаралды. Кыргыз тилинен мамлекеткин статус берилгенине карабастан кыргыз эли кыргыз тилин барктай албай, өз деңгээлинде өнүктүрө албай келе жатабыз. Көрсө кеп статуста деле эмес окшойт. Эң башкысы кыргыз тилин өнүктүрүү механизмдерин таап жана аларды шартта көзөйтүү таасирде

ды жолго коюуда турат көрүнөт. Менимче мамлекеттин колдоосу менен мектептерде кыргыз тили жана адабияты сабагына артыкчылык берүү керек деп ойлойм. Анткени, балдар мектеп жашынан кыргыз тили сабагынан жакшы билим алышса, ал өмүр бою кыргыз тилин сабаттуу билген адам катары калыптанып, ошондо кыргыз тилинин жалпы осушунө болгонуна күбө болот элек. Ошондой эле жогорку окуу жайларына кыргыз тилинин сочинение жазуу сынағын киргизүү мактакта ылайыктуу деп эсептейм. Жада калса депутат болом деген талапкерлердин интеллектуалдык деңгээлин жана кыргыз тили боюнча билимин аныктоо учун жок дегенде тестирлөөдөн откөрүү зарыл экендигин турмуш өзү көрсөтүүдо. Анткени, Жогорку Кенештин трибунасынан турууп алыш кыргыз тилиндеги сабаттуу сүйлөй албай элге күлкү болгон депутаттар көп эле болбодубу. Бул деген алардын мектепте кыргыз тили сабагын жакшы окубаганынын, кыргыз тилине маани бербегендигинин жана конул бурбагандыгынын натыйжасы. Айта берсек кыргыз тилинин артка тартылышынын себептери оголе көп. Бирок, алар канчалык көп болбосун, аны оноонун да жолдору ошончо көп болору бышык. Мен жогоруда КРнын Президентине караштуу Мамлекеттик тил жана тил саясаты улуттук комиссиясынын жетекчиси Сыртбай Мусаев мага жолукканды аткарылбай калган иштердин айбай көп экенүн айтты дебедимби, демек улуттук комиссиянын жаңы жетекчисинин антип айтканына караганда алдыда аткарылчу иштерди да белгилеп алган болуу керек. Эгерде анын мамлекеттик тилди өркүндөтүү боюнча алдыра койгон ошол иш пландары жүзөгө аша турган болсо, анын жемиштүү натыйжаларына күбө болуп калышыбыз да мүмкүн.

■ Жөнөкөйлүктөн бийиктике

АКСЫЛЫК БЕЙШЕНАЛЫ – БААРЫСЫНА ҮЛГУ

Азыркы учуруда дүйнөнүң чар тарабына барып жашап, ийгилик жараткан замандаштарыбызды социалдык тармактардан көрүп, алардын чет өлкөлөрдөгүж жасап жаткан жакшы шиитерине, ийгиликтериине сыймыктана албай көт албайт экенсүн. Мына ошондой замандаштарыбыздын бири алыссы АКШыны Түштүк Каролина штатында багбанчылык кылыш токой өстүрүп, өз өнөөрүн аркалап, шиитет жаткан Бейшеналы Бекташов.

Бейшеналы Бекташов (айылдаштары аны Стамалы деп аташат) Жалал-Абад облусунун Аксы районундагы Кызыл-Туу айыл өкмөтүнө караштуу Жылгын айылында түулуп-өсүп, 2010-жылы АКШнын Түштүк Каролина штатына ўбүлөсү менен көчүп барып, жашап жаткандыгына он жылдан ашты.

Ал АҚШГа кеткіч Жылғын айлында жашап, Арқыт токой чарбасында тоқайчу, кечкисин Жылғын орто мектебінде от жагар, кароолчу болуп да иштеп келген. Атасы Артықбаев Бекташ аксакал айылдагы кадырлуу инсандардын бири эле. Бейшеналы 8 бир туугандын үчүнччусу.

Бейшеналы 8-класста окуп жаткан мезгилде каттуу ооруп калып, андан ары окуусун уланта албай калат. Кийинчөрөөк үйлөнүп, келинчеги экөөсү эки кыздуу болушат. Кыздары мектепте жакшы окугандыктан, алардын мыкты кадрлардан болуп чыгышына көзү жеткен Бейшеналы езү билимге ээ болбосо да, кыздарына билим берүүгө аракет кылып, мыкты окууларына бардык шарттарды түзүп берген. Кызы Кишимжан-дын айылдагы мектептен жакшы билим алышына көзү жетпегендикten райондун борбору Кербен шаарындагы лицей-мектебине айыл барып окутат

Сынып бардык жумшарды жасай алараын билген Кишимжан Түштүк Каролина штатынан 35 га жакын токайду остүрүп кароого орноштурат. Бардыгына көзү жетик, колунан көп нерсе келген Бейшеналы тез эле бағанчылык, малчылык, устачылык, ашпазчулук өнерүн көрсөтүп, жергиликтүү тургундар менен ымалаша жашап, аларга да колунан келген жардамын көрсөтүп келет. Өзүнө белүнүп берилген 35 га токой аянынын бош жерлерине Кыргызстандан шабдалы, коон, дарбыздын уруктарын ала барып эгип, алма бактарды кыйыштырып, мөмө болуучу дарактарды естүре баштайд. Бир аде

Атасынын мындан аракетин түшүнгөн Кишимжан Кербен лицей-мектебинде эн мыкты бааларга окуп, мектепти аяктаарында педагогикалык жамаатынын сунушу менен "кызыл" аттестат алууга жолдомо берилет. Кызынын кызыл аттестат ала тургандыгын укан Бейшеналы жалгыз уюн сатып, аттестат алууга аракет жасайт. Бирок ата-энесинин ал-абалын түшүнгөн Кишимжан "кызыл аттестат" алуудан баш тартат. Кербен шаарындагы лицей мектебин мыкты баалар менен бутуп, И.Ахунбаев атындағы қыргыз медициналық академиясына тапшырып, аны да "кызыл" диплом менен аяктаган. Андан ары окуусун улантуу максатында АКШга жолдомо алып, ошол жакта билимин улантып иштеп калат. Кийинчөрөк өзү менен кошо ата-энесин да АКШнын Түштүк Каролина штатына ала барып жумушка жайгаштырат.

Кызы Кишимжан менен американалык күйөө баласы медицина тармагында иштешип, эриш-аррак жашап жатышат.

Бейшеналы жаш кезинен
эле ар нерсеге жөндөмдүү,

Орункул САТЫКУЛОВ

"...Аалам кезип, айланычтуу жол менен каирда баштап мен жашоого жолугам..."

Бу ааламдын сырын ачууга адам баласы эчен замандан бери өмүрүн сайып келет. Ал сырдын түңгүюк дүйнөсүндө жашап жатып ар бир жан ошол суроонун түшүгүн тартып, ошол дүйнөнүн өзүнө түшүнүксүз чөл кабыгын жарып чыккысы келет. Дүйнө татаал, ал биз ойлогондон да татаал экендиги алмустактан жаралган айныкызы чындык. Кээде түмөн түшүшк соболдорго чырмалабыз да, андан чыгалбай кыйналабыз, кыйналганыбыз бу коңултак жашоонун сырын билүүгө, анын учу-кыйырсыз чубалжыган жандырмагына баш оорутабыз...

Kанткен тейде да, жан бүткөн-дүн баары бу күйгүлтүк дүйнөнүн каңырыгын түтөтүп, ошол арман менен, азап менен куралган ээн талаада, көз кыйыры жеткис саябанда сан колу жок аскер башчысындай, жолунан адашкан жолоочудай, тентип кеткен дербиштей, миң жаңылып, миң туруп улуу чөлдө өмгөктөп калган пенде сымал кумдуу чөлдүн ар бир күкүмүн бирден санаат отурган күйгүлтүк да, күйүт да, жашоо кызыгы да жүрөгүбүздөн жаа огундай сыйып этöt.

"Ақындар болбосо сүйүүнүн, жашоонун лаззатын, өмүрдүн уулуулугу менен уюткусун, өлүм менен актыктын баркы менен наркын билээр белек?", - деп байыркы суфист Девани Бурху айткан дейт. Анын жай албас жүрөгү бу жашоонун катмар-катмар теңсиздигине карши чыгып, ал гана эмес Жараткандын адам баласын чындал сүйбөгөнүнө, сүйсө эмне аны өлбөс кылып жаратпады деп, ага карши чыгып, улуу чөлдө жалгыз аягы менен туруп, күнгө күйүп, ээн чөлдөгү кураган даракка айланган дейт... Суллуунун чекиттей болгон калына бу дүйнөнүн не бир керемет шаарларын тартуу кылгандан ары тартпаган улуу хавиздер да, ақылдан азып, сүйүү күлүнө

айланып, дүйно безген не бир ашыктык бозкуйлору, колуна чок кармап... Сүйүсүн далилдемекке бу дүйнөнүн Ван Гогко окишогон сүйүү жиндилири да сезимди жашоонун кирди-чыктысынан, кир-когунан аралып, тириүлүктүн күнүн баалабай, ал сезимдин ширеси менен уусуна чыланып, жашоо эрежесин бузуп, ээ-жаа бербеген сезим адамы катары келген чыгар окшобойбу... Дүйнөдө ырлар жаралды, дүйнөдө сүйүү жаралды, дүйнөдө арман жаралды, бул пенделик улуу стихиялардын чок ортосунда гүлдөн гүлдү тандаган аары мисал, анын жашаганын таң заар албай не бир мезгилдер, не бир күндөр, не бир кылымдар алмашты...

ДҮЙНӨНҮН БАШТАТЫ ЭМНЕ?..

Бул суроого ар кимибиз ар башка жооп айтабыз. А балким, анын баштаты шамал чыгар, дүйнөнү, сезимди, конулду, көөндөндү алып учкан... шамал чыгар. Аягы жок, учу жок, кайдан чыккан башы жок... Шамал бейм?.. Кайран гана Лир пааша, бу дүйнөдө байлыктан куру жалак калып, кыздарынан жолу болбой, бекеринен зарлап, арманы койнуна батпай шамалга чындыгын, көкүрөп дартын айтканы... Дүйнө да шамалдан жаралган деп айрым футиристтер айтлып келет. Шамал – кыймыл, шамал – жаңы дем, шамал – дүйнөнүн көзүн ойготкон, кыймылга салган улуу күч. Сүйүү... Бул адам сезиминин туу чокусу тууралуу кеп кыларда баягы калпыс ойдун туйгуру, тенирден тескери ой салып, тенирден тескери жашап өткөн Оскар Уайлд эске келет. Ал айтлып жатпайбы, "Ақындар сүйүүнү өлтүрдү, сүйүү жөнүндө жаза берип"... деп. Калпыс, ақылга да, мээге да, туюмга да жатпаган ой түргөн бу атактуунун айтканы ар качантан бир качан сөздүн артында сөз бар, ойдун артында

ой бар деген ишаратты нускалап келет. Ал бир караганда келесоодой көрүнгөнү менен ошол келесоолуктун өзүндө бир угут, бир данек бар экендигин байкаганга да батынбайбыз. Оскар Уайлд күтүүсүз ойлордун эргулу, эркин ойдун чабандеси, сезимдердин хулиганы. Бирок анын экстраваганттуу ойлору дайыма адамды таң калтырып келген. Сүйүүнүн жаназасын окуп болбайт, ал – түбөлүктүү сезим. Ак сөз. Сүйүү менен дүйнөнүн түркүгү кармалып турат...

*Аалам куралганбы жалаң сөздөн,
Жалаң төш, сезим кайнак,
Муз эриткен.
Сөздөрү сере дүйнө,
Өчпөс башат,
Дилинде Кудай кубат,
Күн Тамгасы.*

*Жүрөгү,
Жүүрулушкан,
Аалам башат,
Канында,
тамыр тарам,
Ой жарышат,
Периште илебине,
Конун алган.
Ақындын сөздөрүндө,
Кудай жашайт...*

деп белгисиз сары ооз анын жазгандай, а ыктымал, ақындын сөздөрүндө Кудай жашап, Жараткандын сөзү ақындын тили менен, дили менен айттылып келгендир. Кантсе да, Ыйык Сөз да поэзия тили менен жазылганы чындык эмей эмнө?..

*Чексиздикке өз бийлигин тараткан,
Ченейм күчтү, баш айланып санактап.
Тартылуунун мызыкамына таңданам,
Дөңгөлөтүп Жерди... сүрөт бараткан.*

...Кезинде бу саптарды анын Жолон Мамытов жазып калтырган эле. Дүйнөнүн парадоксун анын кантап туйду экен?..

Интиутив... бу ақындын өзгөчө сыр дүйнөсү. Ушул касиет Жолон ақындын ырларында дамамат сыйылып келет. Ал дүйнөнүн сыры менен, ааламдын көндиги менен баарлашып, туюк ойдун тутуман арбалып, ақындык сезими менен кыйсыпры дүйнөнүн шилбисин кармап, аны жан дүйнөсү аркылуу электен өткоруп, сезим дүйнөсү менен кабылдаганын ар бир сабын, ырын, оюн окугандан тиүп келебиз...

Жолон Мамытов уникалдуу анын. Анын уникалдуулугу эмнеде?.. Ақындын бүткүл ыр дүйнөсүнө сүнгүп киргөн адам эң оболу сезимдин чаңкоосун, сезимдин уулуулугун жана сулуулугун, бу адам жашоосунун Улуу империясы тек гана сезимдин гүл таажысын башына кийип, дүйнө түгөл ушул адамдык тириүлүк да анын ыргагы, анын темп ритми, анын сезимталдыгы, анын жан-дилин алып учкан... укмуш бир байкалган да, бир эссе байкалбаган атмосферасында жашап келгендей туюлат. Адам дүйнөсүнө жан салуу ақындын гана энчине буйруғандай ... бу дүйнө.

Ақындан артык эч ким, мейли сүрөтчү, мейли кара сөзчү сөз зергери болобу, баары биригип поэзиядан бул касиет өзгөчөлүгүн талаша албайт... Ақындар Жараткандын көңүлүндөгү, оюндағы, ииетиндеги көкшүн сууткан асыл ойду

алып жүрөбү деген ой-санаа ар дайым каннаташ жүргөндөй сезилет. Бул тек гана ақын Жолонго айттылган энчи сөз эмес, жалпы ақын өнөрүнө, ир алды чыныгы ақындарга, нукура таланттарга айттылган кеп гой. Айттылуу Хафиздер, Европа, Америка, түгөл койчу бардык ақындар көркөм сөздүн жаралышын тартып ушул ойду чындыкка айлантып келет...

Ақындар дүйнөнү өзгөртүү кудуретине ээ. Бул алардын рух күчү. Уолт Уитмендин бир сабына "Дүйнө татыбайт" деп оозантан Пабло Пикассо да, ашкере атактуулар да, поэзиянын алейнे күчүн алоо күндүн нурунда, акжарын айдын шоолласындай, булуттун түнөргөнүндөй, шамалдын долу кыялышында, сүунун шылдырында, таңкы желдей, куюндуң бийиндей, булбулдуң таңкы обонундай жашоонун не бир кереметин баалап, ага бекеринен таң бериплесе керек эле.

Поэзия адам жашоосунун Одасы.. Ушул ой тутум алкагынан туруп, кайрадан Жолон ақындын поэзиясы туураалуу ойго серпилебиз. Чындыгында эле мезгил биздин ақын Жолондун ырлары тууралуу, өзү тууралуу ойлорубузга канат бүтүп, ойго ой кошуп, чулу тереңдикке алып жөнөйт. Ақын мезгил өткөн сайын тереңдикке умтулат, бийиктике серпилет, көндикке талпынат, тар дүйнөгө жайылат. А, балким бу биздин гана жеке оюбуз чыгар, ырасында деле ақынды идеалдаштыруу ииетибиз жок, тескерисинче, анын ырларына кайрылган сайын жаңы дүйнөнү, жаңы тунук ойду, татаалдык менен асылдыкты, терең нускалдуу философияны тапкандаи абалда калабыз. Жолон ақын ырларында өзү жөнүндө, өзү аркылуу адам жөнүндө, адам аркылуу аалам жөнүндө айткан экен, ар кимибиздин сыр чөйчөтүбүзүдү көрүп тургандай айткан экен...

Ақындын доору өткөн кылым системасында жашаса да, ал Турар сыйактуу эле, Омор сыйактуу эле, Табылды сыйактуу эле, Тургунбай сыйактуу эле өзүн инсан катары саясаттын күзгүсүнөн карабады, дәэрлик ырлары адамдык ички туюмдун, дүйнөнүн, адам мунозунүн табиятын ачыктап, ал адамдык сезимдин өзгөчө императивин жараткан ақын экени азыр айдан ачык жайылып олтуру.

Ақындын "Издейм сени" бу сүйүүнүн гимни. Ақын сүйүүдөн улуулукту, адамдык сезимдин сулуулугун издеди. Ар кимибиз аны алыбызча, түшүнүгүбүзчө издейбиз. Сүйүүнүн ачкычы чыныгы сүйүүнү бу ааламдан издей билгенде окшобойбу. Жолон ақын бу ырында өзү уччун, биң уччун, пенде уччун сүйүүнү улуулугун издеди, дүйнө кезди, азап тартты, армандин отуна күйдү... Сүйүүнүн бизге белгисиз материкин ачты...

Султан РАЕВ,
КРнын
эл жазуучусу

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ШАЙЛОО ЖАНА РЕФЕРЕНДУМ ӨТКӨРҮҮ БОЮНЧА БОРБОРДУК КОМИССИЯСЫ

“МАМЛЕКЕТТИК ЖАРАНДЫК КЫЗМАТ ЖАНА МУНИЦИПАЛДЫК КЫЗМАТ ЖӨНҮНДӨ” КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫНА
ЫЛАЙЫК МАМЛЕКЕТТИК АДМИНИСТРАТИВДИК БОШ КЫЗМАТ ОРУНДАРЫН ЭЭЛӨӨГӨ АЧЫК КОНКУРС ЖАРЫЯЛАЙТ

Бардык административдик мамлекеттик жарапандык кызмат орундарына карата көюлган жалпы квалификациялык талаптар:

БАШКЫ АДМИНИСТРАТИВДИК МАМЛЕКЕТТИК КЫЗМАТ ОРУНДАРЫ ҮЧҮН:

1. Билүүсү керек:

- 1) Кыргыз Республикасынын Конституциясын;
- 2) “Мамлекеттик жарапандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын;
- 3) “Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын;
- 4) “Жарапандардын кайрылууларын кароо тартиби жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын;
- 5) “Коррупцияга каршы аракеттөнүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын;
- 6) Мамлекеттик жарапандык кызмат жана муниципалдык кызмат боюнча кеңеш 2016-жылдын 19-августунда бекиткен №43 “Мамлекеттик жарапандык кызматчынын жана муниципалдык кызматчынын Этика кодексин”.
- 7) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 3-мартаңдагы №120 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасында иш кагаздарын жүргүзүү боюнча типтүү нускамын.

КЕҢЖЕ АДМИНИСТРАТИВДИК МАМЛЕКЕТТИК КЫЗМАТ ОРУНДАРЫ ҮЧҮН:

1. Билүүсү керек:

- 1) Кыргыз Республикасынын Конституциясын;
- 2) “Мамлекеттик жарапандык кызмат жана муниципалдык кызмат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын;
- 3) Мамлекеттик жарапандык кызмат жана муниципалдык кызмат боюнча кеңеш 2016-жылдын 19-августунда бекиткен №43 “Мамлекеттик жарапандык кызматчынын жана муниципалдык кызматчынын Этика кодексин”.

Компьютер жана мобилдик түзүлмө менен иштөө:

- Тесттик, графикалык жана таблица редакторлору менен иштөө.
- Файл жана папкаларды түзүү жана алар менен иштөө (аталышын өзгөртүү, көчүрүү, ордум которуу, алып салуу жана калыбына көлөтүү).
- Тышкы перифериялык түзүлмөлөрдү туташтыруу.
- Диск мейкиндигин тазалоо (архивдөө).

Компьютер жана социалдык түйүндөрдө иштөө: маалыматты издеө, алмашуу жана сактоо (Интернет, эл. поча ж.б.)

КӨНДҮМҮ:

- Электрондук каттарды алуу жана жөнөтүү.
- Издеө тутумдарын пайдалануу.
- Ар түрдүү браузерлер менен иштөө.
- Социалдык түйүндөрдө кызматтык этиканын ченемдерин эске алуу менен өз ара сыйлык аракеттешүү.

Маалыматтардын чоң массиви менен иштөө: жаңы маалыматты иштеп чыгуу жана түзүү.

КӨНДҮМҮ:

- Маалыматтын өзгөрүшүнүн жогорку ылдамдыгынын шарттарында жана ар түрдүү маалыматтар болгон учурда маалыматтар базасы менен иштөө.
- Чечим кабыл алуунун натыйжалуулугун колдоо жана маалыматты чыгаруу.
- Файлдардын өлчөмдерүн кичирейтип, жөнөтүү/чоң көлөмдөгү маалыматтарды кабыл алуу.

Маалыматтарды берүү

Билими жана көндүмү:

- Презентацияларды уюштуруу.
- Эсептеп чыгарууга байланыштуу сандык маалыматтар менен иштөө.
- Таблица, диаграмма жана графика түрүндөгү маалыматтарды берүү.

Прикладдый программалык өнүмдөрдү жана сервистерди пайдалануу

КӨНДҮМҮ:

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын укуктук базасынын маалыматтык тутумдарын пайдалануу.
- Веб-конференц-байланышты уюштуруунун тиркемелерин пайдалануу.
- Видеомайларды сактоо, жеткизуу жана көрсөтүү үчүн веб-тиркемелерди пайдалануу.
- Текстти ондоо жана редакциялоо.

Үюштүрүү техникасы менен иштөө көндүмү:

- Көчүрүүчү аппараттар.
- Принтер.
- Сканер.
- Проектор же интерактивдүү такта.
- Факс.

МКТ ЧЕЙРЕСҮНДӨГҮ МАМЛЕКЕТТИК САЯСАТТЫ ЖАНА ЧЕНЕМДИК УКУКТУК АКТЫЛАРДЫ БИЛҮУ

- 2019-2023-жылдарга “Санаариптик Кыргызстан” санаариптик трансформация Концепциясынын жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын негизги жоболорун билүү.
- “Электрондук колтамга жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын.
- “Электрондук башкаруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын.
- “Жеке мүнөздөгү маалымат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын.

Маалыматтык коопсуздук

КӨНДҮМҮ:

- Вируска каршы программаларды пайдалануу.
- Шифрлөөнүн жардамы менен маалыматтык тутумдарды жана маалыматтарды коргоо.
- Логин жана пароль жоюу.
- Компьютер менен иштөө учурунда маалыматтык коопсуздуктун гигиенасын сактоо.

**Шайлоо процессин уюштуруу башкармалыгы
Шайлоону уюштуруу боюнча бөлүм**

БШКнын аймактык шайлоо

комиссияларындағы атайын өкүлдөрү:

- БШКнын Лейлек, Сүлүктүү аймактык шайлоо комиссияларындағы атайын өкүлү (Б-Б) (1 баш орун);
- БШКнын Алай, Чоң-Алай аймактык шайлоо комиссияларындағы атайын өкүлү (Б-Б) (1 баш орун);
- БШКнын Ош, Араван аймактык шайлоо комиссияла-

рындагы атайын өкүлү (Б-Б) (1 баш орун);

- БШКнын Жалал-Абад, Сузак аймактык шайлоо комиссияларындағы атайын өкүлү (Б-Б) (1 баш орун);

- БШКнын Токмок, Чүй аймактык шайлоо комиссияларындағы атайын өкүлү (Б-Б) (1 баш орун);

- БШКнын Ысык-Ата, Аламудүн аймактык шайлоо комиссияларындағы атайын өкүлү (Б-Б) (1 баш орун);

1. Кесиптик билиминин деңгээли:

- ар кандай профилдеги жогорку кесиптик билим. Юриспруденция багыты боюнча «гуманитардык билими» артыкчылыктуу болуп саналат.

2. Иш стажы жана тажрыйбасы:

- мамлекеттик жана/же муниципалдык кызматтагы жыйынды стажы 3 жылдан кем эмес же тиешелүү кесиптик чөйрөдө 5 жылдан кем эмес иш стажы.

3. Кесиптик компетенциясы:

Билүүсү керек:

- “Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын референдуму жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын шайлоо жана референдум еткерүү боюнча борбордук шайлоо комиссиясы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамдарын;

- “Жергилиттүү кеңештердин депутаттарын шайлоо жөнүндө”, “Жергилиттүү өз алдынча башкаруу жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутатынын статусу жөнүндө”, “Жергилиттүү кеңештердин депутаттарынын статусу жөнүндө”

- Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум буюнча борбордук комиссиясынын 2011-жылдын 13-июнундагы №16 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум еткерүү боюнча борбордук комиссиясынын Регламентин;

Маалыматтык-коммуникациялык технологиялары башкармалыгы

Программалык-техникалык камсыздоо жана маалыматтардын коопсуздугу бөлүмү

Эксперт (У-А) (2 баш орун);

1. Кесиптик билиминин деңгээли:

- маалыматтык-коммуникациялык технологиялар багытындағы жана киберкоопсуздукту камсыз кылуу боюнча жогорку техникалык билим.

2. Иш стажы жана тажрыйбасы:

- мамлекеттик жана/же муниципалдык кызматтагы жыйынды стажы 1 жылдан кем эмес же болбосо тиешелүү кесиптик чөйрөдө 3 жылдан кем эмес иш стажы.

3. Кесиптик компетенциясы:

Билүүсү керек:

- “Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын референдуму жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын шайлоо жана референдум еткерүү боюнча борбордук шайлоо комиссиясы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамдарын;

- “Жергилиттүү кеңештердин депутаттарын шайлоо жөнүндө”, “Жергилиттүү өз алдынча башкаруу жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутатынын статусу жөнүндө”, “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын;

- Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум буюнча борбордук комиссиясынын 2011-жылдын 13-июнундагы №16 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум еткерүү боюнча борбордук комиссиясынын Регламентин.

лык билими барлар артыкчылыктуу болуп саналат.

2. Иш стажы жана тажрыйбасы:

- мамлекеттик жана/же муниципалдык кызматтагы жыйынды стажы 1 жылдан кем эмес же болбосо тиешелүү кесиптик чөйрөдө 3 жылдан кем эмес иш стажы.

3. Кесиптик компетенциясы:

Билүүсү керек:

- “Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын референдуму жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын шайлоо жана референдум еткерүү боюнча борбордук шайлоо комиссиясы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык мыйзамдарын;

- “Жергилиттүү кеңештердин депутаттарын шайлоо жөнүндө”, “Жергилиттүү өз алдынча башкаруу жөнүндө”, “Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутатынын статусу жөнүндө”, “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын;

- Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум буюнча борбордук комиссиясынын 2011-жылдын 13-июнундагы №16 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Шайлоо жана референдум еткерүү боюнча борбордук комиссиясынын Регламентин.

Сатып алуу сектору

Жетектөөчү адис (К-А) (1 баш орун);

1. Кесиптик билиминин деңгээли:

- ар кандай профилдеги жогорку кесиптик билим. Экономика жана финансасы багытындағы «Экономика жана башкаруу», юриспруденция багытындағы «Гумантаррдык билимдер» жогорку кесиптик билим,

- “Товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү мамлекеттик сатып алуулар башкаруу” сертификатынын бар болуусу а

ЦЕНТРАЛЬНАЯ КОМИССИЯ ПО ВЫБОРАМ И ПРОВЕДЕНИЮ РЕФЕРЕНДУМОВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

В СООТВЕТСТВИИ С ЗАКОНОМ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ «О ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАЖДАНСКОЙ СЛУЖБЕ И МУНИЦИПАЛЬНОЙ СЛУЖБЕ» ОБЪЯВЛЯЕТ ОТКРЫТЫЙ
КОНКУРС НА ЗАМЕЩЕНИЕ ВАКАНТНЫХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ДОЛЖНОСТЕЙ

Общие квалификационные требования ко всем административным государственным гражданским должностям:

ДЛЯ ГЛАВНЫХ И СТАРШИХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ДОЛЖНОСТЕЙ:

1. Знание:

- 1) Конституции Кыргызской Республики;
- 2) Закона Кыргызской Республики «О государственной гражданской службе и муниципальной службе»;
- 3) Закона Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики»;
- 4) Закона Кыргызской Республики «О порядке рассмотрения обращений граждан»;
- 5) Закона Кыргызской Республики «О противодействии коррупции»;
- 6) Кодекса этики государственных и муниципальных служащих Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Совета по государственной гражданской службе и муниципальной службе от 19 августа 2016 года №43.
- 7) Типовой инструкции по делопроизводству в Кыргызской Республике, утвержденная постановлением Правительства Кыргызской Республики от 3 марта 2020 года №120.

ДЛЯ МЛАДШИХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ДОЛЖНОСТЕЙ:

1. Знание:

- 1) Конституции Кыргызской Республики;
- 2) Закона Кыргызской Республики «О государственной гражданской службе и муниципальной службе»;
- 3) Кодекса этики государственных и муниципальных служащих Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Совета по государственной гражданской службе и муниципальной службе от 19 августа 2016 года №43.
- владение государственным и официальным языками в объеме, необходимом для исполнения должностных обязанностей;

Работа с компьютером и мобильными устройствами

УМЕНИЕ:

- Работать с тестовыми, графическими и табличными редакторами.
- Создавать и работать с файлами и папками (переименовывать, копировать, перемещать, удалять и восстанавливать).
- Подключать внешние периферийные устройства.
- Очищать (архивировать) дисковое пространство.

Работа в компьютерных и социальных сетях: поиск, обмен и хранение информации (Интернет, эл. почта и. т.д.).

УМЕНИЕ:

- Получать и отправлять электронные письма.
- Пользоваться поисковыми системами.
- Работать с различными браузерами.
- Корректно взаимодействовать в социальных сетях с учетом норм служебной этики.

Работа с большим массивом данных: обработка и создание новой информации

УМЕНИЕ:

- Работать с базами данных при условии и высокой скорости изменения информации и разнородности данных.
- Анализировать статистические данные и производить информацию для поддержки эффективности принятия решений.
- Сжимать размеры файлов и отправлять/принимать большие объемы данных.

Представление информации и данных

Знание и умение:

- Организовывать презентации.
- Работать с числовыми данными, связанными с вычислениями.
- Представлять данные в виде таблиц, диаграмм и графиков.

Использование прикладных программных продуктов и сервисов

УМЕНИЕ:

- Пользоваться информационными системами правовой базы законодательства КР.
- Пользоваться приложениями организации веб-конференций.
- Использовать веб-приложения для хранения, доставки и показа видеоматериалов.
- Исправлять и редактировать текст.

Работа с оргтехникой

Умение работать с офисной техникой:

- Копировальные аппараты.
- Принтер.
- Сканер.
- Проектор или интерактивная доска.
- Факс.

Знание государственной политики и нормативно-правовых актов в сфере ИКТ

- Знание основных положений Концепции цифровой трансформации «Цифровой Кыргызстан» на 2019-2023 гг. и законов Кыргызской Республики.
- Закона Кыргызской Республики «Об электронной подписи».
- Закона Кыргызской Республики «Об электронном управлении».
- Закона Кыргызской Республики «Об информации персонального характера».

Информационная безопасность

УМЕНИЕ:

- Использовать антивирусные программы.
- Защищать информационные системы и данные посредством шифрования.
- Устанавливать логин и пароль.
- Соблюдать гигиену информационной безопасности при работе с компьютером.

Управление организации избирательного процесса

Отдел по организации выборов

Специальные представители ЦИК в территориальных избирательных комиссиях:

- специальный представитель ЦИК в Лейлекской, Сүлюктинской территориальных избирательных комиссиях (Г-Б) (1 вакансия);
- специальный представитель ЦИК в Алайской, Чон-Алайской территориальных избирательных комиссиях (Г-Б) (1 вакансия);

- специальный представитель ЦИК в Ошской, Араванской территориальных избирательных комиссиях (Г-Б) (1 вакансия);

- специальный представитель ЦИК в Джалаал-Абадской, Сузакской территориальных избирательных комиссиях (Г-Б) (1 вакансия);

- специальный представитель ЦИК в Токмокской, Чуйской территориальных избирательных комиссиях (Г-Б) (1 вакансия);

- специальный представитель ЦИК в Ысык-Атинской, Аламудунской территориальных избирательных комиссиях (Г-Б) (1 вакансия);

1. Уровень профессионального образования:

- высшее профессиональное образование любого профиля. «Гуманитарные науки» по направлению юриспруденция является преимуществом.

2. Стаж и опыт работы:

- стаж государственной и/или муниципальной службы по совокупности не менее 1 года, либо стаж работы в соответствующей профессиональной сфере не менее 3 лет.

3. Профессиональные компетенции:

ЗНАНИЯ:

- конституционных законов Кыргызской Республики: «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»; «О референдуме Кыргызской Республики»; «О Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики»;

- законов Кыргызской Республики: «О выборах депутатов местных кенешей»; «О местном самоуправлении»; «О статусе депутата Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»; «О статусе депутатов местных кенешей»;

- Регламента Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики от 13 июля 2011 года №16;

- в области управления человеческими ресурсами.

Управление информационно-коммуникационных технологий

Отдел программно-технического обеспечения и безопасности данных

Эксперт (С-А) (2 вакансии):

1. Уровень профессионального образования:

- высшее техническое образование по направлению информационно-коммуникационных технологий и обеспечения кибербезопасности.

2. Стаж и опыт работы:

- стаж государственной и/или муниципальной службы по совокупности не менее 1 года, либо стаж работы в соответствующей профессиональной сфере не менее 3 лет.

3. Профессиональные компетенции:

ЗНАНИЯ:

- конституционных законов Кыргызской Республики: «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»; «О референдуме Кыргызской Республики»; «О Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики»;

- законов Кыргызской Республики: «О выборах депутатов местных кенешей»; «О местном самоуправлении»; «О статусе депутатов местных кенешей»; «Об электронном управлении»; «Об информации персонального характера»;

- Регламента Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики от 13 июля 2011 года №16.

Управление информационно-коммуникационных технологий

Отдел управления Избирательной информационной системой (ИИС)

- Системный администратор ЦИК отдела управления Избирательной информационной системой (ИИС) (С-Б) (1 вакансия):

1. Уровень профессионального образования:

- высшее профессиональное образование любого профиля. Наличие технического образования является преимущественным.

2. Стаж и опыт работы:

- стаж государственной и/или муниципальной службы по совокупности не менее 1 года, либо стаж работы в соответствующей профессиональной сфере не менее 3 лет.

3. Профессиональные компетенции:

ЗНАНИЯ:

- конституционных законов Кыргызской Республики: «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»; «О референдуме Кыргызской Республики»; «О Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики»;

- законов Кыргызской Республики: «О выборах депутатов местных кенешей»; «О местном самоуправлении»; «О статусе депутатов местных кенешей»; «Об электронном управлении»; «Об информации персонального характера»;

- Регламента Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики от 13 июля 2011 года №16.

Сектор закупок

Ведущий специалист (М-А) (1 вакансия):

- 1. Уровень профессионального образования:**
- высшее профессиональное образование любого профиля. «Экономика и управление» по направлению экономика и финансы, «Гуманитарные науки» по направлению юриспруденция,
  - наличие сертификата «Управление государственными закупками товаров, работ и услуг» является преимуществом.

2. Стаж и опыт работы:

- без предъявления требований к стажу работы.

3. Профессиональные компетенции:

ЗНАНИЯ:

- конституционных законов Кыргызской Республики: «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»; «О референдуме Кыргызской Республики»; «О Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики»;

- законов Кыргызской Республики: «О выборах депутатов местных кенешей»; «О местном самоуправлении»; «О статусе депутатов местных кенешей»; «О государственных закупках»;

- Регламента Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики от 13 июля 2011 года №16.

Сектор управления человеческими ресурсами

Ведущий специалист (М-А) (1 вакансия):

- 1. Уровень профессионального образования:**
- высшее профессиональное образование любого профиля. «Гуманитарные науки» по направлению юриспруденция является преимуществом.

2. Стаж и опыт работы:

- без предъявления требований к стажу работы.

3. Профессиональные компетенции:

ЗНАНИЯ:

- конституционных законов Кыргызской Республики: «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики»; «О референдуме Кыргызской Республики»; «О Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики»;

- законов Кыргызской Республики: «О выборах депутатов местных кенешей»; «О местном самоуправлении»; «О статусе депутатов местных кенешей»; «Об электронном управлении»; «Об информации персонального характера»;

- Регламента Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики, утвержденного постановлением Центральной комиссии по выборам и проведению референдумов Кыргызской Республики от 13 июля 2011 года №16.

НЕОБХОДИМЫЕ ДОКУМЕНТЫ ДЛЯ УЧАСТИЯ В КОНКУРСЕ:

- личное заявление (с точным указанием вакантной должности) на имя председат

ПРАЙС-ЛИСТ

Расценки на размещение рекламно-информационных материалов на официальном сайте газеты «Эркин-Тоо»

Баннер	Размер баннера	Кол-во ротаций	Стоимость (месяц)	Брендинг (месяц)
VIP Баннер	468*60		50 000 сом	10 000 сом
Баннер №1	120*240		16 000 сом	10 000 сом
Баннер №2	120*120		12 000 сом	10 000 сом
Баннер №3	120*90		10 000 сом	5 000 сом
Баннер №4	120*60		6 000 сом	5 000 сом

СТАТЕЙНОЕ РАЗМЕЩЕНИЕ:

Размещение готовой статьи на правах рекламы без удержания на главной + соц.сети	20 000 сом./ед.
Размещение готовой статьи на правах рекламы с удержанием на главной в течение суток с выделением заголовка+ соц.сети	30 000 сом./ед.
Размещение статьи на правах рекламы без удержания на главной (с привлечением журналиста) + соц.сети	40 000 сом./ед.
Размещение статьи на правах рекламы с удержанием на главной в течение суток (с привлечением журналиста) выделением заголовка + соц.сети	50 000 сом./ед.

РАЗМЕЩЕНИЕ ВИДЕОМАТЕРИАЛОВ:

Размещение готового видеоматериала на правах рекламы без удержания на главной + соц.сети	20 000 сом./ед. (хрон: до 15 мин)	15 000 сом./ед. (хрон: до 5 мин)	10 000 сом./ед. (хрон: до 1 мин)
Размещение видеоматериала на правах рекламы без удержания на главной (с привлечением журналиста) + соц.сети	40 000 сом./ед. (хрон: до 15 мин)	20 000 сом./ед. (хрон: до 5 мин)	15 000 сом./ед. (хрон: до 1 мин)
Размещение готового видеоматериала на правах рекламы с удержанием на главной в течение суток+ соц.сети, с выделением заголовка	30 000 сом./ед. (хрон: до 15 мин)	20 000 сом./ед. (хрон: до 5 мин)	15 000 сом./ед. (хрон: до 1 мин)
Размещение видеоматериала на правах рекламы с удержанием на главной в течение суток (с привлечением журналиста) + соц.сети, выделением заголовка	50 000 сом./ед. (хрон: до 15 мин)	30 000 сом./ед. (хрон: до 5 мин)	20 000 сом./ед. (хрон: до 5 мин)

* Стоимость изготавления видеоматериалов с хронометражем 15 мин – 20 000 сомов, за каждую дополнительную минуту + 1000 сомов.

СПЕЦИАЛЬНОЕ ПАКЕТНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ ERKINTOO.KG

Пакет «Корпоративный» – 280 000 сомов в месяц

Предлагаемые услуги с привлечением журналиста, дизайнера и оператора	Количество
Инфографика, лонгрид (размещение)	7
PR-статьи, интервью (размещение)	3
Видеосюжет (размещение)	3
Фоторепортаж (размещение)	7
Карточки (размещение)	5
Размещение готовой Новости компании (размещение на сайте + соц.сети)	7

Пакет «Оптимальный» – 200 000 сомов в месяц

Предлагаемые услуги с привлечением журналиста, дизайнера и оператора	Количество
Инфографика, лонгрид (размещение)	4
PR-статьи, интервью (размещение)	2
Видеосюжет (размещение)	2
Фоторепортаж (размещение)	2
Карточки (размещение)	3
Размещение готовой Новости компании (размещение на сайта+ соц.сети)	6

*Вся рекламная информация размещается на портале ERKINTOO.KG

АГЕНТСТВО РАЗВИТИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЯ СООБЩЕСТВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (АРИС)

Проект «Городского развития (ПГР)», финансируемый Всемирным Банком

ОБЪЯВЛЯЕТ ТЕНДЕР:**ЗАКУПКА ИНВЕНТАРНЫХ ОБОРУДОВАНИЙ ДЛЯ ДЕТСКИХ САДОВ В ГОРОДАХ БАЛЫКЧИ И ТОКТОГУЛ**

Для участия в тендере необходимо пройти регистрацию через сайт АРИС. Заинтересованные компании или лица могут скачать полный комплект документов на участие в данном тендере после регистрации на сайте АРИС по ссылке: http://www.aris.kg/index.php?option=com_users&view=registration&Itemid=257&lang=ru.

Конкурсные предложения должны быть предоставлены в офис по ниже указанному адресу не позднее 14 сентября 2021 года, 11.00 (местное время).

Более подробная информация может быть представлена в течение рабочих часов (9.00-18.00) с понедельника по пятницу:

- ✓ 720040, Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Боконбаева, 102, 11 каб.
- ✓ тел.: + 996 (312) 62-07-52, 30-18-05 (118),
- ✓ факс: + 996 (312) 62-47-48,
- ✓ E-mail: zakupki@aris.kg.

C/O-193

АГЕНТСТВО РАЗВИТИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЯ СООБЩЕСТВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (АРИС)

Проект «Городского развития (ПГР)», финансируемый Всемирным Банком

ОБЪЯВЛЯЕТ ТЕНДЕР:**ЗАКУПКА ОБОРУДОВАНИЯ ДЛЯ ВОДОКАНАЛОВ В ГОРОДАХ КЕРБЕН И СУЛЮКТА**

Для участия в тендере необходимо пройти регистрацию через сайт АРИС. Заинтересованные компании или лица могут скачать полный комплект документов на участие в данном тендере после регистрации на сайте АРИС по ссылке: http://www.aris.kg/index.php?option=com_users&view=registration&Itemid=257&lang=ru.

Конкурсные предложения должны быть предоставлены в офис по ниже указанному адресу не позднее 14 сентября 2021 года, 10.00 (местное время).

Более подробная информация может быть представлена в течение рабочих часов (9.00-18.00) с понедельника по пятнице:

- ✓ 720040, Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Боконбаева, 102, 11 каб.
- ✓ тел.: + 996 (312) 62-07-52, 30-18-05 (118),
- ✓ факс: + 996 (312) 62-47-48,
- ✓ E-mail: zakupki@aris.kg.

C/O-193

АГЕНТСТВО РАЗВИТИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЯ СООБЩЕСТВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (АРИС)

Проект «Городского развития (ПГР)», финансируемый Всемирным Банком

ОБЪЯВЛЯЕТ ТЕНДЕР:**ЗАКУПКА ТРАНСПОРТНОГО СРЕДСТВА ДЛЯ АВАРИЙНОЙ БРИГАДЫ И СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОЙ ТЕХНИКИ (АВТОСАМОСВАЛ) ДЛЯ ГОРОДА КЕРБЕН**

Для участия в тендере необходимо пройти регистрацию через сайт АРИС. Заинтересованные компании или лица могут скачать полный комплект документов на участие в данном тендере после регистрации на сайте АРИС по ссылке: http://www.aris.kg/index.php?option=com_users&view=registration&Itemid=257&lang=ru.

Конкурсные предложения должны быть предоставлены в офис по ниже указанному адресу не позднее 14 сентября 2021 года, 16.00 (местное время).

Более подробная информация может быть представлена в течение рабочих часов (9.00-18.00) с понедельника по пятнице:

- ✓ 720040, Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Боконбаева, 102, 11 каб.
- ✓ тел.: + 996 (312) 62-07-52, 30-18-05 (118),
- ✓ факс: + 996 (312) 62-47-48,
- ✓ E-mail: zakupki@aris.kg.

C/O-193

АГЕНТСТВО РАЗВИТИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЯ СООБЩЕСТВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (АРИС)

Проект «Городского развития (ПГР)», финансируемый Всемирным Банком

ОБЪЯВЛЯЕТ ТЕНДЕР:**ЗАКУПКА АВТОМАНИПУЛЯТОРА ДЛЯ ВОДОКАНАЛА ГОРОДА КЕРБЕН**

Для участия в тендере необходимо пройти регистрацию через сайт АРИС. Заинтересованные компании или лица могут скачать полный комплект документов на участие в данном тендере после регистрации на сайте АРИС по ссылке: http://www.aris.kg/index.php?option=com_users&view=registration&Itemid=257&lang=ru.

Конкурсные предложения должны быть предоставлены в офис по ниже указанному адресу не позднее 14 сентября 2021 года, 14.00 (местное время).

Более подробная информация может быть представлена в течение рабочих часов (9.00-18.00) с понедельника по пятнице:

- ✓ 720040, Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Боконбаева, 102, 11 каб.
- ✓ тел.: + 996 (312) 62-07-52, 30-18-05 (118),
- ✓ факс: + 996 (312) 62-47-48,
- ✓ E-mail: zakupki@aris.kg.

C/O-193

АГЕНТСТВО РАЗВИТИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЯ СООБЩЕСТВ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ (АРИС)

Проект «Городского развития (ПГР)», финансируемый Всемирным Банком

ОБЪЯВЛЯЕТ ТЕНДЕР:**ЗАКУПКА ТРАНСПОРТНОГО СРЕДСТВА ДЛЯ АВАРИЙНОЙ БРИГАДЫ И СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОЙ ТЕХНИКИ (АВТОСАМОСВАЛ) ДЛЯ СУЛЮКТА**

Для участия в тендере необходимо пройти регистрацию через сайт АРИС. Заинтересованные компании или лица могут скачать полный комплект документов на участие в данном тендере после регистрации на сайте АРИС по ссылке: http://www.aris.kg/index.php?option=com_users&view=registration&Itemid=257&lang=ru.

Конкурсные предложения должны быть предоставлены в офис по ниже указанному адресу не позднее 14 сентября 2021 года, 15.00 (местное время).

Более подробная информация может быть представлена в течение рабочих часов (9.00-18.00) с понедельника по пятнице:

- ✓ 720040, Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Боконбаева, 102, 11 каб.
- ✓ тел.: + 996 (312) 62-07-52, 30-18-05 (118),
- ✓ факс: + 996 (312) 62-47-48,
- ✓ E-mail: zakupki@aris.kg.

C/O-193

ПССИ по экономическим делам г. Бишкек

ОБЪЯВЛЯЕТ ПУБЛИЧНЫЕ ТОРГИ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА, НА ИМУЩЕСТВО:

- Автомобильное средство марки «Honda Stepw

СЕНТЯБРЬ
ТОГУЗУНЧУ ТИРАЖДЫН ЖЫЙЫНТЫКТАРЫ
СЕНТЯБРЯ
РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕВЯТОГО ТИРАЖА

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31					
1				5																															
2				5	8																														
3				3	5	3																													
4				1	4	3	5																												
5				2	3	2	9	7																											

200 СОМ
1000 СОМ
10 000 СОМ
50 000 СОМ
200 000 СОМ

2021-жылдын 7-сентябры

"№1 КАНТ ПМКСЫ" ААК

2021-жылдын 29-сентябринда saat 10.00де
акционерлердин көзексиз жалпы чогулушу
өткөрүлө тургандағы жөнүндө маалымдайт.
Дареги: Бишкек ш., Абай көч., 87.

КҮН ТАРТИБИ:

1. Эсептөө комиссиясынын курамын бекитүү.
2. Тендер жыйынтыктары боюнча курулуш-монтаждоо иштерин аткарууга Контрактка кол коюу жөнүндө.
3. Европалык Реконструкциялоо жана Өнүктүрүү Банкынын линиясы боюнча зарыл Келишимдерге жана Контракттарга кол коюуга ыйгарым укуктуу жүктөө жөнүндө.

Чогулушка катышууга акционерлерди каттоо **саат 9.00де** башталат.

Акционерлердин жалпы чогулушуна карата материалдар менен "№1 Кант ПМКСы" төмөндөгүдей дарактен таанышууга болот: **Бишкек ш., Абай көч., 87.**

Акционерлердин жалпы чогулушуна катышууга укуктуу акционерлердин тизмесин тизүү күнү – **2021-жылдын 28-сентябры.**

ОАО «КАНТСКАЯ ПМК №1»

сообщает о проведении внеочередного общего собрания акционеров, которое состоится 29 сентября 2021 года в 10.00 час. по адресу: г.Бишкек, ул.Абая, 87.

ПОВЕСТКА ДНЯ:

1. Утверждение состава счетной комиссии.
2. О подписании Контракта на выполнение строительно-монтажных работ по результатам тендера.
3. О возложении полномочий на подписание необходимых Договоров и Контрактов по лицензии Европейского Банка Реконструкции и Развития.

Начало регистрации акционеров на участие в собрании в **9.00 час.**

С материалами к общему собранию акционеров можно ознакомиться в ОАО «Кантская ПМК №1» по адресу: **г.Бишкек, ул.Абая, 87.**

Дата составления списка акционеров, имеющих право на участие в общем собрании акционеров – **28 сентября 2021 г.**

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫНЫН**

ТҮЗҮМДҮК БӨЛҮМДӨРҮНӨ ТАЖРЫБАЛЫК
ТАКШАЛУУДАН ӨТҮҮ ҮЧҮН 35 ТАЛАПКЕРДИ
ТАНДОО БОЮНЧА АЧЫК СЫНАК ЖАРЫЯЛАНАТ.

Документтер 2021-жылдын 19-сентябринде **саат 17.00уне** чейин кабыл алынат.

Сынапка катышуу учун талапкерлерге карата талаптар, алардын функционалдык мильдеттери жана тиешелүү документтердин тизмеси Улуттук банктын www.nbkr.kg дареги боюнча сайтында («Ишке кабыл алуу» / «Бош турган кызмет орундары») жайгаштырылган.

Бардык суроолор боюнча төмөнкү дарек боюнча кайрылууга болот:

Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча жайгашкан Улуттук банктын Персонал менен иш алып баруу белгүмүнүн №117/1 бөлмөсүнө же **(0312) 61-10-21, (0312) 66-90-18** телефондору аркылуу.

ПРАЙС БАРАКЧА**“Дубан” ЖЧК «Аймак» коомдук-саясий
гезитинин жана «Аймак.kg» сайтынын**

2021-жылдын 28-ноябрьнан өтүүчү Жогорку Кеңештин депутаттарын шайлоодогу талапкерлердин үгүт иштерин гезит беттерине жана сайтка чагылдыруунун акысы

“Аймак” коомдук-саясий гезитине:

1 - түстүү бети – 20 миң сом
2 - 3 - 6 - 7 - түссүз беттер – 6 миң сом
4 - 5 - түстүү беттер – 7 миң сом
8 - түстүү бети – 8 миң сом
1 бетти даярдоодогу журналисттин эмгеги – 1000 сом

“Аймак. kg” сайтына:
“Аймак. kg” сайтына: 1 пиар маалымат – 1 000 – 2 000 сом
Маалымат, жаңылыктар – 250 сом
Билдириүү, түзөтүү (опровержение) – 500 сом
Келемдүү пиар макала – 1 000 сом
Фоторепортаж – 1 000 сом
Видеоматериал 1 мин. – 200 сом
Жарнак 1 айга чейин – 1 000 сом
Жарнак 3 айга чейин – 3 000 сом

Биздин дарек: **Жалал-Абад шаары, Ленин кечесү, 17.**

Тел.: (03722) 2-32-36, (0772) 12-82-67.

Д-26

В связи с утерей государственного акта о праве частной собственности на земельный участок серии Ч№920327 считать недействительным.

С-479

СООБЩЕНИЕ О СУЩЕСТВЕННОМ ФАКТЕ:**ОАО «ЭЛЕКТРОМОНТАЖ»**

г.Бишкек, ул.Кулатова, 1а.

Решением Совета директоров от 27.08.2021 г. полномочия правления и Председателя правления ОАО «Электромонтаж» досрочно прекращены. В связи с внесенными изменениями в Устав ОАО «Электромонтаж» внеочередным общим собранием акционеров от 27.08.2021 г., утвержден единоличный исполнительный орган Общества - Директор. На должность Директора ОАО «Электромонтаж» избран Чугунов Юрий Александрович.

Решением Совета директоров от 03.09.2021 г.:

1. Прекращены полномочия директора ОАО «Электромонтаж» - Чугунова Ю.А.
2. Директором ОАО «Электромонтаж» избран Мамасаидов Алимарданбек Махаммаджанович.

Н-465

Ноокат районундагы
Кеңеш айыл өкмөтүнүн
Арбын айылынын тургуну
Маматайирова Жанааргул
Абдықапаровна
(ИНН 12701197600098,
ОКПО 29549712)
өз ишмердүүлүгүн
төктотуп жаткандыгын
билирет.
Дареги: Ноокат району, Кеңеш айыл өкмөтү, Арбын айылы.

П-П-709

В связи с утерей
свидетельства на право
пользование земельной долей
ИКТП №305649 (от 01.03.2000 г.)
на имя Урджеевтова Байшен
Джумашевича считать
недействительным. Н-466

Ранее опубликованное объявление
в газете «Эркин-Тоо» №93 (3272)
страница 19 на имя Торогелдиеva
Айдина (Н-450) считать
недействительным. Н-467

Жапаров Талант
Сагындыковичке тиешелүү
жеке шикердик мамлекеттик
каттоо кубелүгү
ИНН 21507196300036,
ОКПО 29892634, каттоо
№02190946 жоголгондуугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын. Н-459

В связи с утерей гос. акта
Ч№720190 (от 27.06.2017 г.)
на имя Орозбаева Асылбека
Толосовича считать
недействительным. Н-462

Эркин-Тоо

Гезит ээси: КР Министрлер Кабинети

Башкы редактор

АЛЕНОВ
Бахпурбек
Абдыкарович

**Кабылдама
62-38-75**

Башкы редактордун 1-орун басары
КАРБОСОВА Жазгүл – 62-38-77
Башкы редактордун орун басары
АСАНБАЕВ Наралы – 62-38-71

Коммерциялык директор
САТЫКУЛОВ Орункул – 62-19-06 факс
Үйлдүк тел.: (0705) 11-75-87
(0773) 11-75-87

Жооптуу катчы

ЖУНУСОВ Асан

Бөлүмдөр:

Саясат жана экономика
бөлүмү – 66-22-27
Маданият бөлүмү – 62-18-64
Үкүк бөлүмү – 62-38-78

Веб-сайт – 62-38-74

Коммерциялык бөлүм – 62-18-66

“Нормативдик актылар”
журналы – 62-18-64

Башкы эсепчи – 62-38-73

Компьютердик
борбор – 62-38-74

Жарнамалар кыргыз, орус, английс
тилдеринде берилет.

Жарнамалардын мазмунун
редакция жооп бербейт.

Мыйзамдар бир эле мезгилде кыргыз жана орус тилдеринде “Эркин-Тоо” гезитинде жарыяланып, ал расмий жарыялоо болуп эсептөт.
Автордун көз карашы редакциянын позициясы билдирибейт.

Биздин дарегибиз:
Бишкек шаары, 720040,
Абдумомунов көчөсү, 193.

erkintoo77@mail.ru
erkintoonews@gmail.com

Юстиция министрлигинен
берилген каттапалуу кубелүгү №592

Жумасына эки ирет:
шайшемби, жума

күндерү чыгат.

Индекси: 68451

“Учкун” ААКнын
басмаканасында басылды.
Бүйрүм №865. Нускасы 4320
Басууга 06.09.2021-ж. саат 21.00де берилди
Сатык келишиш баада

Сыйлык-сыймык

ӨЗ УЧУРУНДА БААЛАНГАН ЭМГЕК

Президент Садыр Жапаров Кыргыз Республикасынын көз карандысыздыгынын 30 жылдыгына караты кыргыз маданиятына салым кошкон бир катар өнөр адамдарын мамлекеттик сыйлыктар менен сыйлоо жөнүндөгү Жарлыкка кол койду. Сыйлык алгандардын дээрлик баары өлкө үчүн көп жыл талыкпай эмгектенишикен татыктуу инсандар болушту. Биз Президенттин Жарлыгы чыгаары менен сыйлык ээлери менен байланышып, күттүктоолорду айттык.

Кыргыз Республикасынын эл ақыны Бактыгул ЧОТУРОВА:

“ЭМГЕГИМДИ БААЛАГАНДАРГА ЫРААЗЫЧЫЛЫК БИЛДИРЕМ”

- Менде кубануудан мурда жоопкерчилик пайда болду десем болот. Элдик ақын болуш чоң милдет, жоопкерчилик. Ақындык өнөрүм бала кезимде эле башталган. Ал эми чыныгы ақындык чөйрөө аралашканыма 40 жылдан ашты. Котормолорумду кошкондо 20дан ашык китептин автору болдум. Андыктан “Сиз татыктуусуз”, - деп мени бул сыйлыкка Жазуучулар соозу көрсөткөн. Эмгегимди баалагандарга ыраазычылык билдирим. Азыр жакын санаалаштар чалып күттүкташып, социалдык тармактарда элим күттүктоолорду жазып жатышат. Мени мындай колдоо да кубантып жатат.

Кыргыз Республикасынын эмгек сицирген артисти Борончу КУДАЙБЕРГЕНОВ:

“БАШКА КЕСИПТЕШТЕРИМЕ ДА УШУНДАЙ СЫЙЛЫКТАР ҮЙГАРЫЛСА ДЕП ТИЛЕК КЫЛЫП ТУРАМ”

- Сыйлыкка Маданият, маалымат, спорт жана жаштар саясаты министрлигинин атынан көрсөтүлгөм. Эмгегим бааланып, Кыргыз Республикасынын эмгек сицирген артисти болдум. Кубанып турал. Мындан бир топ жыл мурда документтерди топтолп, бир аракет кылыш көргөнмүн. Бардык нерсенин өз убактысы болот турал. Жакындарым, тааныштарым баары күттүктап жатышат. Биздин чөйрөдө жүргөндерден мындай сыйлыкты ала баштаганыбызга аз эле убакыт болду. Башка кесиптештериме да ушундай сыйлыктар үйгарылса деп тилем кылыш турал. Күудулдук өнөрдү аркалап, наам албаса да, элдик артист болуп калган көп эле кесиптештерим бар.

Мындан бир топ жыл мурда документтерди топтолп, бир аракет кылыш көргөнмүн. Бардык нерсенин өз убактысы болот турал. Жакындарым, тааныштарым баары күттүктап жатышат. Биздин чөйрөдө жүргөндерден мындай сыйлыкты ала баштаганыбызга аз эле убакыт болду. Башка кесиптештериме да ушундай сыйлыктар үйгарылса деп тилем кылыш турал. Күудулдук өнөрдү аркалап, наам албаса да, элдик артист болуп калган көп эле кесиптештерим бар.

Кыргыз Республикасынын эл артисти Нуркан ТУРСУНБАЕВ:

“СЫЙЛЫГЫМДЫ СЫЙМЫК МЕНЕН КАБЫЛ АЛДЫМ”

- Маданият тармагында эмгектенгениме 68 жыл болду. Таттыбубу Турсунбаева кындашым экөөбүз 1966-жылы Ташкенттеги А.Н.Островский атындагы көркөм театралдык институтту ийгиликтүү аяктап келип, эмгек жолубузду азыркы Т.Абдумуминов атындагы Кыргыз улуттук академиялык драма театрында биргэ баштаганбыз. Мен ушул күндө да атальган театрда эмгектенип келем. Актёр катары 100дөн ашуун спектаклдерде, 10ден ашуун фильмдерде ар кыл каармандардын образдарын жараттым. Обончукомпозитор катары 700дөн ашуун обондуу ыларды жаздым. Драмалык жана куурчак спектаклдерге, документалдуу жана көркөм тасмаларга музика жараттым. Музикант катары 14 улуттун музыкалык аспаптарында эркин ойноп, обон чыгармачылык шыкка демөөр боло берсін. Мен сыйлыгымды сыймык менен кабыл алдым.

Кыргыз Республикасынын эл артисти Айчүрөк ИМАНАЛИЕВА:

“МАМЛЕКЕТ ТАРАБЫНАН БЕРИЛГЕН СЫЙЛЫКТАР ЧЫГАРМАЧЫЛ АДАМДАРГА КАНАТ БАЙЛАЙТ”

- Сыйлык алгандан бери толкунданып жүрөм. “Эл артисти” деген наам берген бийлик өкүлдөрүнө, бизди көтөргөн элиме, күйөрмандарыма жана дайыма колдоо көрсөтүп келген үй-бүлөмө ыраазычылык билдирим. Бала кезимден чыгармачылыкка аラлашып, азыр да андан кете элекмин. Чыгармачылыкта колумдан келишинче эмгектенип, 36 өлкө барып, дипломат, лауреат болуп келдим. Ар бир чыгармамдын үстүнөн кылдаттык менен иштеп, аны элге арнап жаттым. Сахнаны сыйлап, элди кадырлап иштедик. Эмгегим бааланып жатканына өтө кубанычтамын. Мамлекет тарабынан берилген сыйлыктар чыгармачыл адамдарга канат байтайт. Сыйлыгыбыз бизге канат болсун.

Кыргыз Республикасынын эл артисти Бек БОРБИЕВ:

“БУЛ СЫЙЛЫК БИЗ ҮЧҮН ЧОҢ ЖООПКЕРЧИЛИК”

- Сыйлык алып кубанып турган чагыбыз. Мындан 10 жыл мурда бул наамды алам деп документ тапшыргам. Бирок, берилген эмес. Кийин дагы 2-3 жыл аракет жасадым. Анда да берилгендинин болып аракет кылган эмесмин. Документ дагы тапшырган жокмун. Бирок, менин эмгегимди баалап наамды үйгаришты. Үраазычылык билдирим. Бул сыйлык эми биз үчүн чоң жоопкерчилик. Элим ырларымды сүйүп угуп, ырдаап келет, бул да мен үчүн чоң сыймык. Сыйлык алган кесиптештеримдин баарын күттүктайт.

- 20 жылдан бери айтышка аラлашып, төкмөлүк өнөрдү аздектеп келем. 2000-жылдардын башында “Айтыш” коомдук фонду түзүлгөндөн бери айтыштарды уюштурууга жардам берип, бир нече сыйнартарга да катышып келдик. Аалы Туткучев, Амантай Кутманалиев, Жеңишбек Жумакадыр агаларым менен биргеликте эл ақыны наамын алдык. Мындан бир нече жыл мурун ушул эле торт ақын “Эмгек сицирген артисти” наамын биргэ алдык эле. Өлкө башчысы Садыр Жапаров сөз өнөрүн сыйлап, кадырлап, кайра төрт ақынга “Эл ақыны” наамын берди. Кубанычыбыз койнубузга батпай турат. Эми сыйлык тапшыруу аземинде да бир толкунданыбыз го.

Жазгул КЕНЖЕТАЕВА